פרווע סעמפל
פון די רייכע חודש'ליכע אויסגאבע

אוצרות
פאמיליע

באקן חלות
געזונטערהייט

געדאנקען:
וועלכע הכשר עסט איר??

Choose from our Magnificent Selection!
UNIQUE
LINENS
& SCARVES
come in to pick up your
FREE GIFT
with mention of this ad
WILLIAMSBURG
33 Lee Avenue
718-599-3166
MONROE
48 BAKERTOWN ROAD
845-774-7679

NEW FROM ITALY!

VERONA Collection

An aristocratic collection.
Superior italian design and quality.

Chasuna Depot
מנוחת הנפש

GET THE BEST QUALITY AT MANUFACTURERS PRICES

SHOWROOM:
KJ Shopping Center (2'nd Floor #309)
845-781-7772
Hours: **Sun. – Thur.** 12:30 - 5:00.

MADE IN ITALY

DESIGN & PRINT / 845.782.3382

• Furniture • Jewelry • Linen • Houseware • Silverware • תשמישי קדושה •

ב"ה
כאפט אריין!
נאך איין וואך ביז ערש״ק ויחי
ניצט נישט אויס
אייער חנוכה געלט!
איר קענט באקומען א
א ווערדפולער
חנוכה מתנה
פאר אומזיסט!
קרן שמואל ישעי'
718.302.1014
845.782.8369
פאר מער פרטים
קומט אריין צו
קרית יואל יצ״ו
7 Meron Dr.
845-782-8369
וויליאמסבורג
111 Lynch St.
718-302-1014
M.P. Graphics

וואקאציע
מיט אלע
מעלות!
פראכטפול און באקוועם
זויבער און ציכטיג
רואיג און שטיל
געשמאקע עסן
העכסטע סטאנדארט אין כשרות
היימישע סביבה
חסיד'ישע אטמאספערע
נאנט צו ביהמ"ד/שאפינג
מי מנוחות
Where Menucha Reigns
845.662.5730 | 845.782.9628
Monroe, New York
אפען א גאנץ יאר,
7 טעג א וואך!
Special discount for a full week reservation
KJK
Fine Design • 845.669.6133

אוצרות פאמיליע

אינהאלט:

7

געדאנקען:

וועלכע הכשר עסט איר?

11

געדאנקען:

מער לאקשן ווי זופ

18

זכרונות:

ד׳ באבא דערציילט

29

באלעבאסטע׳ס ווינקל:

Pastrami Over Puff

13 ליינערס שריפט

14 פון מיין קוק ווינקל...

26 געזונטערהייט...

30 בריוועלעך פון הארץ

פאר אונזערע יונגע אוצרות

אינהאלטסרייכע

קינדער אפטיילונג

פאמיליע אוצרות ערשיינט יעדע ט"ו לחודש

צו באשטעלן דורך די פאסט, שיקט אריין דעם פארם, אדער רופט: **718-878-6867**

נאמען ______________________________

אדרעס ______________________________

שטאט ______________ זיפ ______________

טעל. ______________________________

Name on Card ______________________________

Acc. # ______________________________

EXP. Date ______________ CVC code ______________

טשעקס קען מען אויסשטעלן צו: Oitzres

שיקט אריין צו: 183 Wilson Street P.O.B. 360, Brooklyn, NY 11211

Familia
17 Prag Blvd. #S001
Monroe, NY 10950
T: **845-248-8905** F: **845-878-0680**

פ. הירשלער

וועלכע הכשר עסט איר?

מיר האבן קרובים פון ניו דזשערסי. פיינע מענטשן, גוטע אידן וואס היטן אידישקייט פונקט ווי אונז. כ'מיין, בכלל נישט פונקט ווי אונז. אבער מיר שעצן זיי, ווי מיר שעצן יעדן איד, און באוואונדערן זייערע השגות טראץ א גרויסער ים טיילט אפ צווישן אונזערע השקפות, אבער מיט השקפה רעדט מען טאקע נישט צו זיי, און אייגנטליך, פון צופיל אנדערע זאכן אויך נישט, ווייל אויך טרעפן טרעפט מען זיך נישט צו אפט. נאך א מזל אזוי.

ס'וואלט אויך ווייטער געקענט אזוי זיין, ווען נישט יענער תמימות'דיגער באזוך. מיר וואוינען נאנט צום מושב זקנים וואו מיין עלטער מומע געפינט זיך, און אין איין טריבע ווינטער נאכט איז איר טאכטער געקומען צו איר אויף א באזוך. וועלנדיג אהיימפארן האט זי זיך געכאפט, צו איר שלימזל, אז איר קאר איז עפעס צובראכן. זי האט פרובירט צו רוקן, דרייען, קוועטשן, שלעפן, אבער דער שטיק גולם האט נישט געכאפט גרויס התפעלות פון איר האסטיגע השתדלות, לאכנדיג איר אין פנים אריין. פלוצלינג האט זי, די דרייווערין, פארשטאנען אז זי האט פשוט נישט קיין מעגליכקייט זיך צו זען אינדערהיים היינט.

זיכער איז דא א מעגליכקייט. די באס איז א מעגליכקייט, א פריוואט באשטעלטע קאר איז אויך נישט קיין שלעכטע מעגליכקייט, אבערביידע קאסטן געלט, און אויך דאס געלט, האט זי זיך געכאפט, האט זי פארגעסן, טאקע צוליב דעם זעלבן שלימזל וואס האט איר באגלייט אין יענעם טאג.

כ'מיין, מיין שלימזל, אייגנטליך מזל. ווענדט זיך פון וועלכן זייט מ'באטראכט עס.

איר מאמע האט איר דערמאנט פון אונזער עקזיסטענץ, און זי האט זיך געפריידט צו מיין טיר, וואו ס'וואלט געווען דער טויער פון ישועות אליין.

נאר איך האב גענדארפט אביסל שווערער ארבעטן צו זיין פרייליך, אדער כאטש ארויסווייזן אז כ'בין, לאמיר זאגן, פרייליך מיטן אומגעראכטענעם, און גענצליך אומבאוויליגטן וויזיט. זי איז געשטאנען ביים שוועל מיט די אוירינגלעך וואס האבן קאנקורירט מיט זייער לענג מיטן שייטל, און די סקוירט... און די בלוזקע... און די שטרימפ... שוין, לאמיר זיך דא אפשטעלן, צוליב סיבות וואס איז פארשטענדליך פאר מיר און פאר דיר.

זי האט אפילו נישט געווארט אויף א רעכטן איינלאדענונג, און זיך אריינשפאצירט אין מיין מקדש מעט, דערציילנדיג אין איר געשליפענעם ענגליש וועגן איר פראבלעם און איר פארלאנג.

סתם, ארויסנעמען געלט און דערלאנגען אין האנט אריין, וועט דאך שאפן דעם איינדרוק ווי כ'וויל איר זען אינדרויסן ווי שנעלער, (גענוג אז כ'האב עס טאקע געוואלט!) און ס'קען נאך זיין א חילול ה' חלילה, כאילו מיר חסיד'ישע אידן עפענען נישט אונזערע הערצער און הייזער פאר יעדן איינעם.

האב איך איר העפליך פארבעטן פאר א גלאז קאווע און א שטיקל קוכן, און זי האט עס גערן אנגענומען. מסתמא אויסגעהונגערט נאך א שטיקל קאקאש קעיק און נאך א אויער וואס זאל אויסהערן אירע דראמאטישע איבערלעבענישן.

זי האט גערעדט און געשילדערט פון זיך, פון אירע צוויי קינדער, איר בת יחידה און בן יחיד. דער זון שיקט זי אין ישיבה, און די טאכטער אין בית יעקב. "אבער דערנאך פלאן איך איר צו שיקן אין קאלעדזש," דערציילט זי

מיט לעבהאפט. "זי זאל האבן א גוטע פאך אין די הענט, און קענען מאכן שיין פרנסה. איך פלאן איר צו שיקן לערנען אין א נוירס שולע. וואס זאגסטו?"

וואס האב איך געקענט זאגן? האב איך נאר צוגעשאקלט מיטן קאפ און געשמייכלט א העפליכן פלעסטיק שמייכל.

"ס'איז א שיינער פאסטן און פונקט פאסיג פאר איר," האט זי פארגעזעצט. "פארשטייסט? ביי אונז איז זייער וויכטיג אז דער מאן זאל קענען בלייבן ביים לערנען."

איך האב געשטוינט פון אירע באגריפן, און אפשיילנדיג עטוואס איר אויסערליכקייט, האב איך אפילו מצליח געווען אריינצובליקן עטוואס טיפער אין איר נשמה. נו, ווי אזוי די קאפ איז באדעקט איז טאקע נישט אלעס, נאר וואס ס'ליגט אין קאפ. ניין?

אוודאי אז ניין. א איד דארף מען זיין פון אינדרויסן און פון אינעווייניג צוגלייך. אבער שוין, לאמיר יעצט נישט אריינגיין אין דעם. אוודאי נישט פאר איר אין פנים. זי קען נאך חלילה שפירן מיינע מחשבות.

זי האט גערעדט און דערציילט און כ'וואלט אפילו געקענט הנאה האבן, ווען נישט די קינדער וואס האבן אנדעקט דעם אינטערעסאנטן אביעקט וואס זיצט אין אונזער דיינונג רום, און האבן זיך אריינגעשלייכט עס בעסער צו באטראכטן. די מיידלעך האבן זיך צוגעהערט מיט אפענע מויל און אויגן, און נאך צוגעלייגט שאלות און רעאקציעס, מסתמא זיך ארויסצואווייזן אז זיי זענען גארנישט אזעלכע גרויסע עם הארצ'עס אין וואס ס'טוט זיך אינדרויסן פון די וויליאמסבורג-בארא פארק-קרית יואל-מאנסי געטא. זי האט גערן מיטגעשפילט, קאמפלימענטירט, צוגעלייגט נאך שילדערונגען צו זייער באריכערונג, און איך האב זיך דערזען זיצנדיג אויף שפילקעס, נאכקוקנדיג מיט אנגסט די ווערטער פון איר מויל. וואס גייט זיין די נעקסטע?

צו מיין קרעדיט קען מען זאגן אז איך קען גוט באהאלטן געפילן, ווייל זי האט אינגאנצן נישט געכאפט ווי אומבאקוועם מיין בענקל איז מיר פלוצלינג געווארן, און פארגעזעצט אירס, אז אויך פאר די קינדער האט גענומען ווערן אומבאקוועם אין די פיס און אין די אויערן...

אבער אן אייגענע אויטאביאגראפיע, ווי שיין און אינטערעסאנט ס'זאל נאר נישט זיין, שליסט זיך אמאל, און פלוצלינג האט אן אומבאקוועמע שטילקייט פארפולט מיין דיינונג רום. קען זיין אז דירעקט. מעגליך אז זי האט זיך פשוט געכאפט אז זי דארף אויך לאזן פלאץ פאר אונז, אבער איך האב גארנישט געטראכט איר מיטצוטיילן מיט אונזער לעבנסשטייגער וואס וועט זיך איר הערן אזוי פרעמד און ווייט פון איר וועלט. און דאן האב איך זיך געכאפט ווי אנדערש מיר זענען איינע פון די צווייטע. ניין, נישט נאר אין אויסזען און קליידונג. מיר צינדן ביידע שבת ליכט, מאכן ברכות, דאווענען, און כאילו זי זיצט אין מזרח און איך אין צווייטן ווייטסטן מעריב עק. צוויי אידן, און אזוי, אזוי אנדערש, אז אויב ווילן מיר פירן א שמועס, נישט נאר אויסהערן איר איין זייטיגע מאנאלאג, טרעפן מיר גארנישט קיין באאיינזאמע טעמע וואס זאל פליסן אן קיין פראבלעמאטישע אפהאלטונגען יעדע ווייל.

ס'האט אנגעהויבן ווערן אומבאקוועם, און זי האט גענומען קאמפלימענטירן די קאקאש קעיק, זיך אפרעדן אויפן וועטער, נאכאמאל איבערקייען דעם פאנטשער מיט איר קאר (וואס זי דרייווט מיט אירע צוויי הענט) און די פארגעסענע געלט... און איר פארצווייפלונג נאך עפעס וואס זאל צוריק צוזאמקלעבן דעם שמועס צווישן אונז, האט זי א זאג געטוהן, "פונקט דעם שבת נאכמיטאג האב איך געליינט אין איינע פון די מאגאזינען וועגן הכנסת אורחים. ס'איז געווען דארט א באזונדערע אפטיילונג פון די ליינערס וואס האבן- "

"יא, וואס האבן געשריבן זייערע פערזענליכע איבערלעבענישן פון אינטערעסאנטע געסט!" שפרינגט אויף מיין געלערנטע פופצן יעריגע, פארהוילנדיג זיך פון מיין ווארענונג'ס בליק.

"טאקע! פון וואו ווייסט איר אבער?"

"וואס הייסט? כ'האב עס געליינט!" און אזוי רעדנדיג גייט זי ארויס פון דיינונג רום און קערט זיך אום מיט צוויי פון אט די מאגאזינען, און פלאטערט דערמיט ווי ס'וואלט געווען א זיגרייכן פאן. "מיר קויפן עס יעדע וואך, און ס'איז אזוי אינטערעסאנט!"

"איר קויפט דאס?!" האט זי געפרעגט, אריבערפירנדיג איר בליק אויף מיר, אויף מיינע טעכטער, אויף אונזערע קליידונג, שיך... "אה, ווערי נייס," האט זי זיך באלד ארינענטירט. "ס'איז אזוי שיין אז אלע אידן פון אלע קרייזן און אלע סארט אנשויאונגען, ליינען די זעלבע מאגאזינען. ס'מאכט מ'זאל נישט זיין שמאלקעפיג," זעצט זי פאר מיט מבינות. "און ברענגט אחדות ביי כלל ישראל."

ווען איך האב ענדליך זוכה געווען צו מקיים זיין מצות לויה און איר ארויסבאגלייטן, האב איך אפגעאטעמט און זיך צוזאמגעצויגן אינאיינעם. איך האב געמוזט איין מינוט צו כאפן מיין אטעם נאכן ערד ציטערניש. מיין קרובה, וואס איז ווייט פון מיין וועלט כרחוק מזרח ממערב, כרחוק די מוסדות צו וואו איך שיק די קינדער, צום קאלעדזש וואו איר טאכטער וועט זיך בילדן אין מעדיצין, האט מיר אנפלעקט אז ס'איז גראדע דא איין פעלד אין וועלכע מיר אלע שטייען אויפן זעלבן באדן און פיטערן זיך איינע מיט די זעלבע פרוכט.

איך, וואס איך בין געזעצן אזוי פארציטערט, מורא האבנדיג וואס מיינע אפגעהיטענע קינדער וועלן זיך אלץ אנהערן מיט זייערע איידעלע אויערן, ערלויב פאר מיינע קינדער וואך וועכנטליך זיך אנצוליינען מיט די איידעלע אויגן, און זיך אנזאפן אין זייערע איידעלע מחות, פונקט דאס אלעס פון וואס איך האב אזוי מורא געהאט אז זי וועט פארקויפן.

און איך, מיט מיינע צוויי הענט, (אדער איינס, ס'איז נישט קיין חילוק) ברענג עס אריין צו מיר אינדערהיים, און איך צאל נאך געלט דערפאר!

יא, אין אנפאנג האט עס געהייסן אז ס'איז בלויז פאר מיר. די מאמע וואס האט אזוי ליב צו ליינען, און די מאטריאל אויף אידיש איז פשוט נישט גענוג צו באפרידיגן דעם דארשט, און כ'האב עס אפילו פרובירט צו באהאלטן, אבער די נייגעריגע אויגן האבן עס גאנץ שנעל אנדעקט, און מיר איז אויך נמאס געווארן די כסדר'דיגע באהעלטעניש שפיל, און 'וואס איז אזוי ראנג אז זיי וועלן ליינען אביסל ענגליש?' איך קויף נישט די געמיינע אויסגאבעס חלילה, איך האב אלעס דורכגעזיפט מיטן זיפל און אויסגעקליבן דאס בעסטע פון דאס בעסטע.

אבער וואס איז עס טאקע ראנג? איך ליין נישט זייער השקפה, ס'אינטערעסירט מיר אינגאנצן נישט, כ'וויל נאר די מעשיות און שיינע ארטיקלען וואס באריכערן אזוי פיל...

און עפענען דעם קאפ צו פרעמדע השגות פון וואס מיר, אפגעהיטענע חסידישע אידן, און זיכער סאטמארער אידן, האבן זיך געהאלטן ווייט! פארוואס, ווען ס'קומט צו שיקן אונזערע קינדער אין בתי חינוך וועט פאר קיינעם נישט בייפאלן צו זוכן אביסל אן אפענערע מוסד, און מ'וועט נישט איינגיין אויף קיין שום פשרה?

נו, ווי קענסטו פארגלייכן? קינדער דאס זענען

דאך אונזער אויג אין קאפ! אונזער טייערסטע פארמעגן פאר וועלכע מיר זוכן דאס בעסטע, אונזערע, היימישע, וואס דער רבי האט געבויט און געווידמעט ספעציעל פאר אונז; וואו זיי זאלן זיך איינזאפן מיט השקפות בלויז פאסיג צו אונזערע, און זיך חבר'ן מיט קינדער פון די בעסטע היימען וואו מ'רעדט אונזער שפראך, און כ'מיין נישט דוקא מאמע לשון, נאר ווי אזוי מ'רעדט עס, וואס מ'רעדט דארט, אויך צווישן די שורות...

און אז אט די קרובה וועט מיר צוזאגן מיט א שבועה אפילו, אז איר זון איז דער צוקונפטיגער גדול בישראל, זיצט און לערנט פון צופרי ביז ביינאכט, וועט מיר איינפאלן אים צו נעמען פאר מיין... טאכטער? פארוואס נישט?

ווייל זיי זענען פיין, גוט, אפילו אויסגעצייכנט לויט זייער בליק, אבער נישט פאר אונז! בשום-בשום פנים ואופן נישט פאר אונז, נישט פאר אונזערע קינדער, און נישט פאר אונזערע היימען!

מיר זענען זיי מכבד ווי מ'דארף מכבד זיין יעדער איד, און מיר היטן אויפן נויטיגן צווישנשייד. דו שטיי דארט, און איך דא, און קום מיר נישט אויסמישן אונזערע גרעניצן. ווי צדיקים האבן געזאגט: ס'איז פאראן א "המבדיל בין קודש לחול", צווישן אידן און גוים להבדיל, אבער ס'איז אויך פאראן א "המבדיל בין קודש לקודש", צווישן איין סארט איד און די אנדערע...

און ס'ווערט נישט אויסגעמישט חלילה, ס'ווערט אפגעהיטן און פארשטארקט כסדר. אויך אונזערע קינדער ווייסן אז מ'דארף זיי שיין גריסן און נישט אריינגיין אין א שמועס. פארוואס, ווען ס'קומט צו ליין מאטריאל, עפעס וואס האט אזא געוואלדיגע השפעה אויפן נפש און נשמה, ווערן פלוצלינג צופאלן אט די פעסט געבויטע גרעניצן? בעסער געזאגט, מיר שטייען איינע, אונטער די זעלבע גרעניצן?

און וואס א שרייבווערק באדייט, ווי טיף ס'גייט, יא, אפילו די גאר תמימות'דיגע מעשיות און ארטיקלען, דארף מען גארנישט שילדערן. נישטא נאך א ווערק אין וואס דער מייסטער לייגט אריין זיין גאנצע "זיך" ווי אין א שרייבווערק! ווער ס'צווייפלט נאך, זאל צוריקמישן אפאר היסטאריע בלעטער און ליינען פון די ביטערע השכלה יארן וואס האט אוועקגערויבט דאס שענסטע און בעסטע פון די אידישע היימען, דורך וואס? טאקע דורך די גאר תמימות'דיגע מעשה ביכער וואס האט אפילו דערציילט פון א רבי א צדיק און א מלמד וואס לערנט אויס א' ב' פאר די קליינע קינדערע... אבער דעם שרייבער'ס אידענטיטעט, און זיין השקפה, האט זיך דארט נישט מצליח געווען צו פארשטעקן, ווייל ס'איז פשוט אוממעגליך. ס'קומט ארויף כסדר צווישן און איבער די שורות.

"אבער אמאל האט מען געליינט גוי'שע ביכער און ס'האט נישט געשאדט!" האב איך זיך אמאל פרובירט צו דינגען מיט מיין באבע וואס האט מיר אליין דערציילט ווי זיי זענען געזעצן און געליינט דאס אלעס.

"און ווער זאגט אז ס'האט נישט געשאדט?" האט זי מיר צוריקגעפרעגט אויפן פלאץ.

און ווער זאגט, ווער האט אזעלכע ברייטע פלייצעס צו נעמען דעם געוואלדיגן אחריות, צו זאגן אז אונזערע "כשר'ע" ענגליש ליין מאטריאל האט נישט געשאדט פאר קיין אידיש קינד?

און וואס איז מיט זייער מאמע, מיט איר מח וואס דארף זיין פארנומען צו טראכטן ווי אזוי זיך אפצוגעבן מיט אירע טייערע קינדער, ווי אזוי איינצופלאנצן אין זיי נאכמער אהבת התורה ויראת שמים? ווער זאגט אז ס'האט פאר איר נישט געשאדט?

און וואס איז בכלל דער פארגלייך צום אמאל, צו די תמימות'דיגע קליין שטעטלדיגע קינדער וואס האבן ניטאמאל פארשטאנען אפילו פון וואס זיי ליינען, צום היינטיגן ראפינירטן דור חכם ונבון, וואס ווייסט אזוי גוט צוזאמצושטעלן איינס מיט נאך איינס?

אויך די מתיונים, כ'מיין, נאך פאר זיי זענען עס געווארן און געטראכט אז ס'קען געשען צו זיי, האבן מסתמא געזאגט דאס זעלבע: ס'איז נאר א בוך, נאר אביסל קולטוריזירטע ליין מאטריאל, געשריבן קנאקעדיג, היינטיג, געשמאק. כ'וויל נאר אריינבליקן, זען פון וואס יעדער ווערט אזוי שטארק נתפעל... און זיי האבן אריינגעבליקט, און געכאפט נאך א בליק און נאך איינס... ס'איז געווען געוואלדיג. מורא'דיג, און... מער זענען זיי נישט צוריקגעקומען, ר"ל.

רבותי, גענוג געווען מיט די פארצייטישע תמימות. א בוך איז בפירוש נישט נאר א בוך, אוודאי נישט א מאגאזין וואס פארקויפט אייך, אויסער תמימות'דיגע ערציילונג, אויך קלאר די השקפה זייערע אין דעם עדיטאריעל און נאך. זיי זענען נישט יוונים, חלילה אויפן פארגלייך. זיי זענען אונזערע אידישע ברידער, נאר מיר באלאנגען, און ווילן אונזערע קינדער זאלן באלאנגען, טאקע אין די גרעניצן וואס דער רבי זי"ע האט אויפגעשטעלט ארום אונז. מיר זענען אנדערש. בפירוש. און מיר ווילן עס ווייטער זיין, פארן עקזיסטענץ פון אונזערע אפגעהיטענע דורות.

גייט עס נישט קויפן צו 'זוכן' וואס ס'איז דארט אזוי געפערליך, ווייל ס'איז אפשר טאקע נישט. די ארטיקלען און געדאנקען קענען זיין טיפזיניג, אידישליך אויפן העכסטן פארנעם, און רעדן וועגן עבודת המדות אויף אזא שיינעם אופן, אבער וועלכע פען שטייט הינטער די אלע שיינע פראזן? אויף דעם כירורג וואס דארף דורכפירן די אפעראציע אויף דיין קינד, דאס פרעגסטו זיך נאך; ווער ס'וועט זיין דיין זון'ס מלמד, דיין טאכטער'ס לערערין, ווער ס'זענען די נייע פרעמדע משפחה וואס האט זיך אהערגעצויגן, דאס אוודאי און אוודאי. אין די ערשטע איז דאך אפהענגיג דאס לעבן, און אין די לעצטע, דאס גייסטיגע לעבן. איין שלעכטער חבר קען דאך צוגרונד לייגן אינוועסטירונג פון יארן לאנג! פארוואס פרעגסטו זיך נישט נאך מיט די זעלבע ערנסקייט, ניין, מיט אסאך א גרעסערע ערנסטקייט און זארג, ווער זענען די וואס שרייבן די ליין מאטריאל וואס פיטערט דיין היים? נאר זייערע ציצית איז קיינער נישט בודק, און אז דער ארטיקל איז אקעי, איז דער שרייבער מסתמא אויך אקעי. ס'וואלט נאר געווען אינטערעסאנט אמאל צו זען פאר די אויגן סתם, בלויז זייער דרויסנדיגע אויסזען!

אבער ניין, ס'גייט מיר נישט אן זייער אויסזען. זאל דער הויפט שרייבער אפילו זיין א רב, א דיין, און טראגן א לאנגע ווייסע בארד ביז די לענדן, גענוג געווען וואס איך האב פלוצלינג אליין אנגעטראפן נאכן ניכטערן עטוואס מיין בליק און זיך כאפן ביים קאפ. דאס האב איך געליינט ביז היינט? און איין מינוט, געוואלד, דער זאץ האט מיין טאכטער געזען פאר די אויגן? וואס האב איך געטראכט אז זי טראכט? איז די דרויסנדיגע גאס נישט גענוג שמוציג, אז מ'דארף עס אריינברענגען ביז אונזער, קוים מיט צרות, אפגעהיטענעם מקדש מעט? ניין, נישט ווער ווייסט וואס... אבער גענוג דער זאץ און נאכדעם נאך צוויי ווערטער, און צום אויספיר א צו אריגינעלע מוסר השכל וואס איז נישט פונקט אין צוזאמענהאנג צו אונזער אנגענומענע גאנג... ס'איז גענוג. אז מ'זאפט זיך אן דערמיט וואך נאך וואך, יאר נאך יאר, איז עס איבערגענוג. ס'איז געפארפול!

יא, געפּארפול, טאקע ווייל ס'איז אומדירעקט, טאקע ווייל קוים וואס מ'כאפּט זיך און דעריבער שטעלט מען נישט דעם גרעניץ. ווי דער חבר וואס טראגט די זעלבע לאנגע פיאות פון אייער זון, און רעדט אפילו דעם זעלבן פליסיגן אידיש, אבער איז שוין ליידער אינעווייניג זייער ווייט. ער גיבט זיך אכטונג, ער רעדט אים נישט איין ער זאל נאכגיין זיין וועג, אבער די האלבע זאצן, פערטלעך ווערטער וואס ער לאזט פאלן, איז א סם המוות אויף וואס קיינער וועט זיך נישט דינגען. וואס איז בעסער איינער וואס זיצט שוין דארט, אין יענעם ווייטן ארט, און דו קענסט אים נישט און הערסט אים נישט דירעקט רעדן, נאר דו לייענסט וואס ער טראכט און וויל, האפּט און שטרעבט?

איך האב א חבר'טע וואס פלעגט איבערזעצן די גוטע ענגליש ביכער אויף אידיש. זי פלעגט, ווייל היינט טוט זי עס שוין נישט. "ס'איז שוין נישטא אזא פארלאנג דערויף, אין דעם היינטיגן אידישן מארק וואס איז קיין עין הרע אזוי ברייט און רייך מיט די בעסטע אידישע אויטענטישע מאטריאל, טאקע אויפן היינטיגן אינטערעסאנטן סטיל וואס רעדט צו אונזערע קינדער און ערוואקסענע צוגלייך!" מיר האבן אביסל ארומגערעדט דערוועגן, און זי האט מיר מודה געווען אז נישט נאר דעם ברייטן היימישן מארק האט איר צוריקגעצויגן פון איר ארבעט, נאר אויך די גרויסע שוועריקייט מיט וואס דער פאך איז פארבינדן. ס'איז ווייט נישט גענוג צו קענען גרונטליך ביידע שפראכן, מ'קען דאך נישט טייטשן ווארט ביי ווארט, און אסאך אויסדרוקן דארפן ערזעצט ווערן מיט נייע, "אבער דער עיקר שוועריקייט איז, אז ס'איז כמעט נישט דא קיין ביכער וואס קענען רואיג איבערגעזעצט ווערן. און אפילו אויב טרעפט מען שוין יא א מעשה וואס קען פאסטן אויך פאר אונזער אפגעהיטענער קרייז, דארף צומאל געשניטן ווערן דערפון גאנצע קאפּיטלעך און שטיקער, עס ריכטיג 'מגייר' צו זיין; און נאך אלץ וועט עס נישט זיין הונדערט פראצענטיג ווי עפעס וואס איז געשריבן געווארן דירעקט דורך א היימישער שרייבער, דירעקט פאר אונזער עולם צו וועלכע מ'דארף פארשטיין."

דאס זענען אירע ווערטער, ווארט ביי ווארט.

דעם שבת דערויף האט איבערן שוועל פון מיין טיר נישט אריינגעטראטן יענע ענגלישע אויסגאבע. די קינדער האבן עס געפאדערט. די פארזעצונג איז ציענד און זיי מוזן וויסן די ענדע, און אויך מיר האט עפעס געכאפּט א בענקשאפט... ווער זאגט אז מ'דארף זיין אזוי עקסטרעם? און אזויפיל חשוב'ע היימען נעמען דאס יא אריין, און אפשר איז עס נישט אזוי ווייט געפערליך? אפשר זאל איך עס שטענדיג איבערליינען בעפאר און צענזורירן פאר מיינע קינדער?

דאס האט אנגעהאלטן פונקט א סעקונדע.

יא, מעגליך אז ס'איז נישט טריף, אבער ביי אונז באגניגט מען זיך נישט מיט פלייש וואס טראגט בלויז דעם צווייפלהאפטיגן KOSHER סטעמפּל; פאר מיר, פאר מיין הויז, פאר מיינע קינדער, לייג איך אין טעלער בלויז גלאט-כשר, מהדרין מן המהדרין, געשחט'ן דורך היימישע, יראת שמים'דיגע שוחטים.

ווייל אויך די מוחות פון מיינע טייערסטע אויף דער וועלט, וויל איך ס'זאל זיין גלאט-כשר. אינגאנצן.

ר. שווארצמאן

מער לאקשן ווי זופ

אין די ברענעדיגע מינוטן איידער די באסעס קומען אינדערפרי, צווישן איין מצוה צעטל אין די צווייטע, האט פאסירט וואס עס קען פאסירן ווען מיין 2 1/2 יעריגע האט געלייגט א האנט אויף די באטל אויל.

מיט איין אויג אויפן זייגער האב איך אפגעשיילט אירע דורכגעווייקטע פעטע וועש און קליידער אין געלאפן ברענגען פרישע

ווער ווייסט אויב מיר וועלן נאך מאכן דעם באס." פון פרינציפ אויס, פארלייג איך זיך ארויסצובאגלייטן מיינע קינדער רואיגערהייט, מיט א שמייכל און א גוט ווארט, אומאפהענגיג אויף זייער באנעמונג אדער מיין גיסטע.

דורכאויס די צייט האב איך שוין פארקוקט אויף קלענערע און גרעסערע עוולות, זיך נישט געמאכט וויסנדיג הערנדיג פון די אויסגעגאסענע גלעזלעך מילך און אנדערע חורבנות וואס דער פרימארגן פאניק קען אנמאכן. איך גלייב שטארק אז זייער חינוך וועט נישט ליידן אז מען לאזט עס אויף שפעטער.

אלעס פיין און וואויל, ווילאנג עס רירט נישט אן מיין שוואכן פינטל.

איך פארטראג נישט צו פארפאסן דעם באס.

די נאכפאלגן רויבן מיר צו די בעסטע שעות פון טאג און לאזט מיר איבער מיט א הויפן אומפארענדיגטע אויפגאבן וואס נעמט מיר א האלבע וואך צו דעריאגן.

דאס גאנצע כעס אין אנטריסטונג איבערן גאנץ זיכערן מעגליכקייט אז 'היינט וועט מען שוין נישט מאכן דעם באס', האב איך אויסגעגאסן אויפן קאפ פונעם קליינעם. דאסמאל האט זי זוכה געווען צו א ציפעדיגן פסק באגלייט מיט א פאר פעטשלעך, אפילו אויב געווענטליך וואלט איך זיך געהיטן צו מאכן אן עסק דערפון.

שפעטער, אינעם עלעוועיטער, ווען די אנגעצויגנקייט האט עטוואס נאכגעלאזט, האט מיין פינף יעריגער טאכטערל מיר גענומען אויפן צימבל.

"מאמי, אמת אז דו ביזט זייער, זייער ברוגז אויף אסתי?"

אונטער דרוק פון איר ברייט צועפנטע ברוינע אויגן האב איך זיך פרובירט צו פארענטפערן:

"עס איז אמת אז מאמי איז אביסל ברוגז; אסתי ווייסט אז מען טאר נישט קריכן אויפן קאונטער. יעצט איז זי געווארן אינגאנצן אויליג און מאמי האט איר געמוזט איבערטון. ווער ווייסט אויב מיר וועלן נאך מאכן דעם באס."

"טאקע", האט זי צוגעשטימט מיט אייפער. "און דו ווייסט וואס דער עיקר איז?" א טיפער שלונג ווי אונטערצושטרייכן די געוויכט פון אירע קומענדיגע ווערטער: "דער עיקר וואס מאכט די מערסטע אויפגערעגט איז, אז יעצט מעטשן נישט אירע קליידער צו מיינע. אמת?"

דער עיקר... א לייכטער טרייסל האט מיר אנגעכאפט. וואס איז דער עיקר און וואס איז דער טפל? וואס מיינט מען בכלל מיטן באגריף פון דער עיקר?

די משנה פסק'נט: "כל שהוא עיקר ועמו טפילה, מברך על העיקר ופוטר את הטפילה".

יעדע זאך וואס איז אן עיקר, און האט מיט זיך א טפל, מאכט מען א ברכה אויפן עיקר, און דאס פטר'ט שוין דעם טפל.

און אנדערע ווערטער: דער עיקר פארנעמט נישט נאר דעם ערשטן פלאץ; עס פארנעמט דעם איינציגסטן פלאץ.

דער טפל ווערט בטל פאר דעם עיקר, ווי עס וואלט קיינמאל עקזיסטירט.

און וואס איז דער עיקר?

דער עיקר איז אז אונזערע קינדערלעך זאלן זיין געזונט און שטארק, סיי ברוחניות, סיי בגשמיות.

דער עיקר איז אז זיי זאלן לערנען פלייסיג, ארבעטן פלייסיג און אויפוואקסן שיין צו ג-ט און שיין צו לייט.

און איבער אלעם וויסן וואס עס איז דער עיקר, און אז דאס איז פאר אונז דער עיקר.

און וואס איז דער טפל?

דער טפל איז די לאקשן אין די זופ, די קאקאו אין די גריז, די כריין אין די פלייש.

עס געבט צו טעם, עס געבט צו געשמאק, אבער נישט ווען עס נעמט איבער דעם גאנצן טעלער.

מיין קליינע איז גראדע נישט מסכים מיט דעם...

אין אונזער הויז איז דינסטאג נאכט 'לאקשן נאכט' מיט אן אויסוואל פון לאקשן מיט צוקער און ברעיזל, אדער לאקשן מיט צוקער אן ברעיזל.

מיין קליינע האט איינמאל פרובירט איר מזל מיט א דריטע אויסוואל: "איך וויל צוקער אליין!"

עס איז שוין געווארן א משפחה וויץ וואס ווערט דערמאנט ביי יעדע געלעגנהייט און ברענגט אלץ אויף א פרישע געלעכטער. אבער ווען אן ערוואקסענער מאכט דעם זעלבן אויסוואל איז עס שוין ווייט נישט אזוי קאמיש.

לאקשן אין די זופ? מלא טעם! קאקאו אין די גריז? ווענדט זיך אויף א געשמאק. כריין צו די פלייש? א געלונגענער צוזאמשטעל!

אבער ווען די לאקשן פון די זופ ווערט דער הויפט רעדנער; ווען די קאקאו און די כריין ווערן גאנצע מענטשן צום טיש, דאן

איז עס... גוט פאר א וויץ!

* * *

עס איז איראניש צו זען ווי אינגע ווייבלעך, וואס זייער געהאלט קלעקט קוים אויף רענט, שטאפירן זיך אויס יעדן סעזאן מיט א נייעם קאליר 'הוד' אויף די קינדער וועגעלע, ווי די אלטע וואלט כאטש געווען אן אויסגעוואקסן קליידל.

עס איז היינט ווי פארשוואונדן דער מושג פון אן אנדערע סטאנדארט פאר ארים און רייך. א נייע מין קאמיוניזם האט זיך אויפגעהויבן דעם קאפ מיט איין אונטערשייד פון דעם אלטן באנקראטירטן רוסלאנד: אנשטאט מאכן יעדעם ארים, ווערט יעדער אייניג רייך...

און אזוי טאנצן די ארימעלייט א בלוטיגן טאנץ, נאכצומאכן די גבירים. און די גבירים...

וואס גבירים, ווען גבירים? זיי זענען שוין היינט א פארטיליגט פאלק. אפילו א ברייטער פארדינער קען היינט אונטערברעכן אונטער די לאסט פון הוצאות וואס עולם-גולם האט דערקלערט אלס עיקר.

א קאלעגע ביי די ארבעט האט מיר דערציילט, אז זי איז אריין אין א געשעפט, געזען א טשילאר פאר דריי טויזנט דאללער, און 'פיזיש נישט געקענט ארויסגיין אן עס קויפן'.

(אגב, ווען איך האב עס איבערגעזאגט פאר מיין מאן, האט ער רעאגירט מיט זיין געזונטן מענערישן לאגיק: "אויב אזוי, זאל זי זיך איינהאנדלען א רעדער בענקל"...)

"נו, אז דו קענסט זיך עס ערלויבן...", האב איך געקוועטשט מיט מיין אקסל, א קוועטש וואס האט קלאר באדייט, ווייל 'איך' קען נישט.

"דו מיינסט אז איך קען?", האט זי מיר אוועקגעמאכט. "מיין מאן האט געדארפט פארמאכן זיין גמרא און לויפן פארשאפן אן הלוואה פון גמ"ח; העכסטנס וועל איך ארבעטן איבערשטונדן עס צו באצאלן. אבער דו דארפסט זען ווי ווייט עס האט אויפגעלעבט מיין גאנצע סאלאן!"

א קלאסישער ביישפיל פון נעמען א לעבעדיגע, ממשות'דיגע זאך - טייער צייט וואס וואלט געקענט אנגעפולט ווערן מיט לעבעדיגע בלעטער גמרא - און עס אויפטוישן פאר א טפל - א טויטער טשילאר וואס באצירט דעם דיינונג רום אנשטאט דער קול תורה וואס עס האט איינגעשטילט.

נישט אז דער טפל איז א בער וואס מען מוז באקעמפן; אזוי לאנג ווי עס שטעלט נישט דער טפל אין שאטן איז אויך דא פלאץ פאר אים.

קליידן געשוויסטער אייניג, למשל, איז בכלל נישט קיין עוולה. עס איז זיס און פראקטיש, אבער נאר ווען עס קומט אן גרינג און ביליג.

א שכנה האט אמאל אריינגעקלאפט צו מיר עפעס בארגן פארשוויצט און פארסאפעט, הייזעריג אז קוים א ווארט האט זי געקענט ארויסרעדן.

"פרעג בעסער נישט וואספארא פארמיטאג איך האב היינט געהאט", האט זי געשילדערט, כמעט אן א קול. "איך בין געווען פארנומען אנצורופן אלע 'געפס' (א פארצווייגטע קייט געשעפט) פון איבער גאנץ אמעריקע, אבער... עס האט זיך געלוינט! איך האב למעשה ערלעדיגט מעטשינג טי-שירטס פאר די גאנצע משפחה! און נאכדערצו פאר שפאס ביליג!" האט זי אויסגעפירט מיט טריואמף.

שפאס ביליג? ווענדט זיך פאר וועמען.

די ווערד פון א חפץ ווערט געמאסטן לויט די חשיבות דערפון אין די אויגן פונעם קונה.

לאקשן אין די זופ? מלא טעם! קאקאו אין די גריז? ווענדט זיך אויף א געשמאק. ברייין צו די פלייש? א געלונגענער צוזאמשטעל!

אבער ווען די לאקשן פון די זופ ווערט דער הויפט רעדנער; ווען די קאקאו און די ברייין ווערן גאנצע מענטשן צום טיש, דאן איז עס... גוט פאר א וויץ

אין מיינע אויגן מיינט דאס, גענומען א גאנצע פרוכטבארע פארמיטאג און פארברענט פאר א טפל!

טיף טיף אונטער איר תאוה פאר 'מציאות' און 'מעטשינג' קליידער פארשטייט מיין שכנה, און יעדע אידישע מאמע, וואס עס איז באמת דער עיקר. אבער פון פארשטיין ביזן טוהן למעשה, איז פאלג מיר א גאנג.

עס דערמאנט די אלטע פאלקס לעגענדע, פון א קעניג וואס האט אלע יארן אונטערדרוקט זיינע בירגער, אבער אויפן טויטן בעטל האט ער געבעטן זיין זון זאל אים צוזאגן אז ער וועט זיין א יושר'דיגער מלך וואס זארגט זיך פאר די אינטערעסן פון זיינע אונטערטאנען.

"איך בין נישט זיכער איך וועל קענען שטיין צו דעם", ענטפערט דער קרוין פרינץ, "אבער איך וועל איבערגעבן דעם געדאנק פאר מיין נאכפאלגער ווען עס וועט קומען מיין צייט צו גיין".

קינדער זענען די בעסטע מבינים. אויב מען פארעט זיך ארום דעם טפל פון אינדערפרי ביז ביינאכט, קען מען זיי נישט נאכדעם איינרעדן אז דער עיקר פארנעמט ביי אונז דאס וויכטיגסטן פלאץ. העכסטנס וועלן זיי אויך אזוי פרובירן איינצורעדן זייערע קינדער.

און אזוי וואקסט אונטער א גאנצע דור וואס רעדט און פרעדיגט און דינט דעם טפל. די בעסטע עדות זענען די רעקלאמעס וואס שפיגלען גענוי אפ דעם היינטיגן רעאליטעט:

א נייע פלעיוואר אייז קרעים - מאכט אייער קינד גליקליך!

א הערליכע וואזע בלומען ביים אריינגאנג - א אידישע הויז דארף זיין באצירט!

און דאס שוידערליכסטע: יו"ט קומט, יו"ט גייט, אבער די בילדער פארבלייבן אויף שטענדיג!!!

מען פארבינדט אונזערע שענסטע אידיאלן צו נארישקייטן ווי כאילו איינס האט א שייכות מיטן אנדערן און... מיר ווערן פארבלבלענדט.

מיר ווייסן שוין באמת נישט וואס איז דער טפל און וואס איז דער עיקר.

דערנאך איז נישט קיין וואונדער ווען דער בחור'ס קאפ ליגט אין דעם 'איי-פאד' אנשטאט אין די גמרא; ווען די גרויסע מיידלעך ווייסן נאר פון שוך און קליידלעך. דער טפל פארנעמט אזויפיל פלאץ; עס

באגראבט צוביסלעך דעם עיקר.

און די רעזולטאטן שפעטיגן נישט צו קומען. אבער ווען די פאקטן פאטשן שוין אין פנים, איז צו שפעט זיך צו כאפן ביים קאפ. דאס וואס מען זייעט, דאס שניידט מען.

איינער האט אמאל אויסגעפרעגט א חשובע רביצין וויאזוי זי האט זוכה געווען צו אזעלכע ערליכע קינדער.

האט זי געענטפערט: "ווייל איך האב געוואלט".

"ווער וויל דען נישט?", האט זיך דער פרעגער געוואונדערט.

"אמת, אבער איך האב 'נאר' דאס געוואלט".

אירע קינדער האבן דאס געוואוסט. זיי האבן פארשטאנען אז זייער מאמע'ן אינטערעסירט גארנישט אויסער דער עיקר.

* * *

דאס האב איך מסביר געווען פאר מיין פינף יעריגער גרויסע מיידל, מיט די טיפע אויגן און טיפערע קשיות:

"דער עיקר איז נישט אז אסתי און דו זענען אנגעטוהן אייניג; עס מאכט אונז נישט גליקליך און עס מאכט נישט דעם אויבערשטן גליקליך".

"דער עיקר איז אויך נישט, אז מיר זאלן מאכן דעם באס; עס איז אומבאקוועם עס צו פארפאסן; עס קען פארשווערן דעם סדר היום, אבער אינעם לענגערן טערמין וועט עס נישט צופיל אויסמאכן". (אנטשולדיגט אסתי פאר מיין אוסברוך, מאמי איז געווען אביסל אנגעשטרענגט, אבער באמת איז עס נישט געווען בארעכטיגט).

דער עיקר איז דער תפקיד פארוואס מיר זענען אראפגעקומען אויף דער וועלט.

דער עיקר איז אויסצופירן דעם אייבערשטנ'ס ווילן,

יעדן טאג. יעדע מינוט. יעדע רגע.

און אז מען לעבט מיטן עיקר, פאלט דער טפל אוועק.

אין אז דער טפל פארנעמט מער נישט קיין פלאץ, בלייבט איבער א קלארע אויסגעטראטענע וועג גלייך צו אונזער ליבער טאטע אין הימל.

ליינערס שריפט

געדאנקען פון א ליינער

מער לאקשן ווי זופ

לכבוד די חשובע באגאבטע "אוצרות"

פון ווען איך האב דאס ערשטע מאל גענומען די פאמיליע אוצרות אין האנט, בין איך פון דאן אן געבליבן א שטענדיגע ליינערן. חודש נאך חודש פאלג איך נאך אט דעם רייכן אויסגאבע, מיט אינטערעס און התפעלות.

יעדן בריוו, ארטיקל, געדיכט און פארזעצונג איז נישט בלויז "געלייענט" נאך עפעס, נאר זיך "געלערנט" נאך עפעס! די ארטיקלען פילן מיר אן מיט א גייסטרייכע הנאה און לאזן מיר "טראכטן" פאר א וויילע דערויף. די מעסעדזש וואס איז צומאל דירעקט, און צומאל באהאלטן צווישן די שורות, קריכט אריין אין מח לאז'ניג א שטארקן רושם אויף מיר.

די ארטיקל "מער לאקשן ווי זופ" (געדאנקען חודש חשון) איז געווען איינס וואס האט מיר געגעבן אסאך אויף וואס צו טראכטן.

היינט פאדערט זיך צו בעטן אן עקסטערע תפילה אויף סייעתא דשמיא צו קענען האלטן קאפ אויף וואס עס איז דער עיקר און וואס עס איז דער טפל. אין אזא בהלה'דיגע וועלט, ווען אזויפיל דגוש ווערט געלייגט אויף "אויסערליכקייט", פארגעסן מיר טיילמאל אז עס איז בכלל דא אן "אינערליכקייט", וואס פאדערט אויך מען זאל זיך מיט איר אפגעבן. דען אייגנטליך איז מיין גאנצע דא זיין צוליב אט דעם צוועק:

טרעפן דעם אמת - דער עיקר וואס ליגט באגראבן אונטער א בארג פון טפל'דיגע פארבלענדענישן.

דאס איז מיין תחינה וואס איך בעט כסדר:

"רבוש"ע העלף מיר ערפילן מיין פליכט אויף דער וועלט און געדענקען וואס עס איז דער עיקר. איך זאל זיך ארײנלייגן אין מיין און אין מיינע קינדערליך'ס נשמה'לעך, מער ווי אין די קליידלעך וואס איך טראג און וואס איך טו זיין אן.

"העלף מיר דאס געדענקען ביי א שמחה פון א קינד, צום ביישפיל אן אפשערן. איך זאל פארשטיין אז עס איז דא פיל טיפערס ווי אפשערן פיקטשערס, גרויסארטיגע פעקלעך און פיל ערליי מיניטשערס. די יסוד פון דאס קינד'ס עתיד דארף היינט געשטעלט ווערן דורך הויפנס תפילות באגלייט מיט מאמישע טרערן.

"פון א בר מצוה - ווען דער נארוואס 3 יעריגע צדיק'ל, וואס איז פאר נישט לאנג געפירט געווארן אין חדר אונטערן ווייסן טלית'ל, שטייט שוין ביים נעמען אויף זיך עול התורה והמצוות. וויפיל תפילות ובקשות פאדערט דאס פון מיר אין אזא צייט? יא מען דארף זיין אנגעטאן און אויך אלע קינדער אין די ריי, אוודאי פירט מען זיך צו מאכן א סעודת מצוה און מען לאדנט די נאנטע משפחה. אבער צו נעמען נישט די אלע זייטיגע פיטשעווקעס אוועק מיין מח פון געדענקען דער עיקר פון די שמחה?

"און ווען עס קומט צו פירן א קינד בשטו"מ אונטער די חופה, זאל מיין צאפלדיג הארץ זיך צוגיסן פאר דיר ווי א קוואל און נישט פארשוועמט ווערן אין א ים פון אלע זייטיגע הכנות און צוגעהערן וואס דארף קלאפן אין די געהויבענע חתונה נאכט.

"רבש"ע איך בעט דיר העלף מיר האלטן קאפ ביי יעדע מצוה וואס איך בין מקיים, ביי יעדע יו"ט וואס קומט צו גיין. וואס עס איז דער עיקר און וואס נישט."

איך וועל נישט פארגעסן יענעם דאנערשטאג נאכט ווען איך האב געעפנט דעם דעקל פון דעם פיש טאפ, איבערצופאקן דעם שוין אויסגעקילטן געקאכטן פיש. איך האב געזוכט און געבישטערט אין דעם גאנצן טאפ אבער קיין "פיש" האב איך דארט נישט געפונען!

"וויאזוי איז דאס מעגליך? וואו איז די פיש פארשוואונדן?"

"אז מען לייגט נישט אריין קיין פיש אין טאפ טרעפט מען איר נישט דארט!"

איך האב גוט געדענקט צו לייגן צוויבל, מייערן, קנאבל, צוקער, זאלץ און פעפער. דאס אלעס וואס גיט צו טעם און געשמאק צו די פיש, אבער די פיש זעלבסט, איז מיר פון קאפ ארויס!

ווען מען געדענקט אלעס ארום וואס גיבט צו טעם און געשמאק צום עיקר, אבער די עיקר זעלבסט, פון דעם פארגעסט מען, קוקט מען אזוי אויס!!

א שטענדיגע ליינערן

פון מיין קוק ווינקל...

האט איר אמאל געשפירט דעם רייץ צו כאפן א בליק אויפן לעבן דורך
א צווייטע פאר אויגן גלעזער?
אט איז א געלעגנהייט!
ליינט וויאזוי דריי פרויען טיילן זיך מיט זייער טאג טעגליכע איבער־
עבענישן.
איר וועט ווייגען מיט זייערע ליידן...
זיך פרייען מיט זייערע פריידן...
און זיין איבערראשט זיך אליין צו טרעפן צווישן זייערע שורות!!

1. שנה ראשונה
2. א. גאלדשניר
3. א מאמע פון 5 אונטער 5

דער ערשטער וויכוח מיט מיין מאן האט מיר געלערנט א לעקציע פארן לעבן, און אויך אינאיינוועגס פארקלאפט דעם אפעטיט פאר א פארזעצונג.

שבת אינדערפרי אין מיין שוויגער'ס שטוב: דער זעלבער שבת וואס נידערט אראפ אין יעדע אידישע שטוב דעם זיבעטן טאג מיט אירע ל"ט מלאכות און דער ווייסליכער רואיגקייט וואס עס ברענגט מיט זיך, און דאך... ווייט נישט די זעלבע.

די קלענסטע אונטערשיידן - דער נוסח פון די זמירות, דער וועג וויאזוי דער טיש איז געדעקט - איז מיר געטאנצן פאר די אויגן ווי א זשומענדיגער פליג און געלאזט מיט א פרעמד געפיל וואס דער ווארימער אויפנאמע און היימישע גערוכן האבן נישט מצליח געווען אוועקצוטרייבן.

איך האב געהאלטן אינמיטן מאכן סדר פון מיינע צומישטע איינדרוקן, ווען מיין שווער האט זיך געשטעלט מאכן קידוש. 'געשטעלט' איז אפשר נישט דער ריכטיגער ווארט; ער איז פשוט געבליבן זיצן בשעת ער האט אפגעזאגט די פסוקים פון קידוש. איך האב זיך צוגעקוקט מיט אויפגעריסענע אויגן.

ווען דער עולם האט זיך צושפרייט צו גיין וואשן האב איך געטראפן א 'פענסטער' פון פינף סעקונדן פריוואטקייט אויסצוטוישן אפאר דרינגענדע ווערטער מיט מיין מאן: "זאג נאר, אין אונזער שטוב אי"ה וועסטו אויך זאגן קידוש זיצנדיג?"

צוריק-קוקענדיג, קומט מיר צו לאכן פון מיינע דעמאלט'דיגע דאגות, אבער יענע מינוט איז עס געווען די קריטישסטע פראגע אין מיינע אויגן. קען זיין עס איז געווען מיין נייע שטאנד אלץ פריש ווייבל, צוזאמען מיט די אומבאקוועמליכקייט פון א נייע שטוב מיט נייע מנהגים וואס אלעס אינאיינעם האט זיך פאראייניגט אין די איינע זאך וועס איך האב יעצט פארגעווארפן פאר מיין מאן.

ער האט מיר געדולדיג אויסגעהערט, געטראכט פאר א מינוט אדער צוויי איידער ער האט מיר געענטפערט.

"דו ערווארטסט אז דער ענטפער זאל זיין איינס פון צוויי זאכן, אדער יא אדער ניין; ריכטיג?

איך האב געפינטלט מיט די אויגן נישט זיכער ווי ער צילט. "ריכטיג".

"דאן טוט מיר לייד דיר צו אנטוישן, אבער איך האב א דריטע ענטפער פאר דיר: עס ווענדט זיך".

"ע..עס ווענדט זיך?" האב איך געשטאמלט ווי א נאריש קינד.

מיין מאן האט מיר אפגעמאסטן מיט א פאר מילדע אויגן וואס האט געפינקלט פון הומאר.

"לאמיר שטעלן די נושא אין א זייט פאר א מינוט", ער האט אין אכט גענומען מיין צומישטע אויסדרוק און רחמנות באקומען אויף מיר. עס איז טאקע א וויכטיגער ענין און מיר וועלן זיך באלד צוריקקערן דערצו, אבער ערשט האב איך א פראגע צו דיר".

איך האב אנגעשפיצט מיינע אויערן.

"לאמיר זיך פארשטעלן א רגע, אז אנשטאט עסן די סעודה ביי מיין טאטן, זענען מיר היינט צוגאסט ביים שכן קעגנאיבער, און מיר באמערקן אז דער בעל הבית פון שטוב, נישט מער און נישט ווייניגער, מאכט קודיש זיצנדיג; וויאזוי וואלסטו געפילט דערוועגן?"

איך האב געעפנט מיין מויל, אבער מיין מאן איז מיר פארלאפן דעם וועג.

"איין מינוט... לאז מיר עס נעמען איין טריט ווייטער. לאמיר זאגן אז דער מנהג געפעלט מיר, און איך בין דיר מודיע אז פון היינט און ווייטער וויל איך עס אדאפטירן און אונזער שטוב. וואס, קלערסטו, וואלסטו געפילט וועגן אזא ערשיינונג?"

דער אמת? איך האב שוין נישט געוואוסט וואס צו קלערן. איך האב נישט געקענט פארשטיין וויאזוי אזא פשוטע שאלה, האט זיך אזוי שנעל אראפגעגליטשט פון די רעלסן.

מיין מאן האט מיר געבעטן צוווארטן ביז נאך די סעודה, און אויפן וועג אהיים האט ער פארגעזעצט ווייטער:

"איך האב א שטיקל פארדאכט, אז אויב איך וועל באשליסן אנצונעמען א שיינער מנהג אדער התנהגות פון א צווייטן, וועט עס דיר בדרך כלל נישט שטערן. אבער אויב איך קלויב אויס זיך צו פירן לויט מיין טאטע, ווען עס איז אין קעגנזאץ צו וויאזוי דיין טאטע פירט זיך, ווערן זאכן מער קאמפליצירט. בין איך גערעכט?"

"אבער מיין טאטע באטאנט שטענדיג, אז מיט קידוש זאגט מען עדות אויפן וועלט באשאף און אויף די ספעציעלע פארבינדונג צווישן אויבערשטן און זיין פאלק. און ווען מען זאגט עדות פאסט צו שטיין ענדערש ווי צו זיצן", האב איך געזאגט כמעט מיט טרערן.

מיין מאן האט פארשלונגען א שמייכל. "דאס איז אמת אויפן קידוש פון פרייטאג צונאכטס, אבער אינדערפרי זאגט מען בעיקר די ברכה

פארזעצונג אויף זייט 17 ◄

ראש השנה ביינאכט. די נאכט איז קיל; עס איז נישט דער סארט קעלט וואס צוטרייסלט די ביינער, נאר א גלעטנדע ווינטל וואס בלאזט אריין א פרישקייט און די אויסגעמוטשעטע גלידער און מאכט פארגעסן די מידקייט פון די לאנגע הכנות צום הייליגן יו"ט.

מיין מאן שטופט די צווילינג וועגעלע מיט די צוויי פיצלעך און איך דער דריטער וואס זיצט אנגעהאנגען ביים ברעג. מיינע צוויי עלטסטע שפאצירן שווייגנד ביי מיינע ביידע זייטן, אנכאפנדיג פעסט מיינע הענט, און קוקן זיך ארום, מיט ברייט צועפנטע אויגן, אויף די צענדליגע משפחות, וואס שפאנען אינאיינעם מיט אונז, אויפן וועג אנצוואונטשן 'א גוט יאר' פאר זיידע און באבע. איך בין באוואוסטזיניג צו דעם הערליכן בילד וואס מיר שטעלן פאר ביים שפאצירן אויף די גאס: פינף קינדער, קוים א קאפ געראקט, אויסגעריבן שמעקעדיג ריין און באפוצט פון קאפ ביז פוס מיט נייע קליידונג און שיכעלאך אז מען קען אויף זיי א ברכה מאכן.

איך בין אין א אויפגעהייטערטע שטימונג. דער אנגענעמער וועטער שפילט וואונדערליך אריין צו מיין גיסטע.

אבער דער אידיאלע האלט נישט אן לאנג.

"מאמי", ציהט מיר מיין בעריש'ל ביי די ארבל,

"יא טאטעלע."

"איך און אסתי ווילן לויפן פאראויס, ביז די קארנער, גוט?"

"גוט," שאקל איך מיין צושטימונג, "אבער נישט ווילד."

די צוויי לאזן זיך ארויס אין א געלויף און איך דריי זיך צוריק צו מיין מאן מיט א שמייכל: "מיר האבן געהאלטן אז..."

"מאאאמי..." א הילכיגע סירענע האט איבערגעריסן מיין זאץ. איך טויש אויס א שטומער בליק מיט מיין מאן און אייל זיך, מיט די נשמה אין די הענט, צום עק גאס.

א באקאנטע סצענע באגריסט מיינע אויגן. אסתי זיצט אויפן ערד, א האנט אויף איר קני, און פארפירט מיט הארצרייסנדע יללות.

"זי האט זיך אויסגעגליטשט", מעלדט מיר מיין בחור'ל וואס שטייט פארציטערט ביי איר זייט. ער איז בלאס ביז די ליפן און זיינע רחמנות געפילן זעהט זיך אן אויף זיינע געזיכט שטריכן.

א גרונטליכע אונטערזיכונג אנדעקט אז די בהלה איז היבש איבערגעטריבן. אויסער א פרישע לעכל אויף איר נייע שניי ווייסע שטרימפ איז אסתי'ס פוס אומבארירט. אפילו נישט קיין צייכן פון א וואונד.

די היסטעריע טריפט צוביסלעך ארויס פון מיין קערפער און לאזט פלאץ פאר א נייע געפיל. איך פיל זיך... אויסגענוצט.

"מען מאכט נישט אזעלכע היסטעריעס פאר גארנישט", זידט איך ארויס פון צווישן מיינע ציין.

מיין טאכטער קוקט אויף מיר מיט א געמיש פון שטוינונג און ווייטאג; און אויך מיין זון דרוקט צוזאם זיינע ליפן און א קלאסישע מינע פון פאראיבל, אבער עס באריט נישט מיין הארץ.

"זי דארף זיך אויסלערנען נישט צו מאכן אזעלכע צימעס פון א קלייניקייט", ערקלער איך פאר מיין מאן וואס איז אינצווישן אנגעקומען מיט די אנדערע דריי. "האסט געדארפט זעהן, זי האט זיך קוים צוקראצט."

"אבער עס טוט וויי", האט אסתי אויסגעפלאצט.

"עס טוט נישט אזוי שטארק וויי, די טרייבסט איבער", האב איך ווידערהאלט.

זי האט מיר געשאנקען א פארוואונדעטע בליק און אנגעהויבן הינקען.

"אסתי, גיי נארמאל!"

אבער אסתי האט איינגעשטייפט אירע קליינע אקסלען און געהינקט דעם גאנצן וועג אהיים.

*

א קנאפע וואך שפעטער האב איך ווידער שפאצירט מיט מיינע קינדער, אויפן וועג אהיים פון כפרות שלאגן. מיט א האלבע אויער האב איך אויסגעהערט די קינדערישע געשפרעכן פון שרעקעדיגע הינדעלעך מיט שפיציגע מיילער, און שטארקע אינגלעך וואס קענען האלטן צוויי כפרות אויפאמאל, בשעת איך האב פארקירעוועט די וועגעלע איבער די שמאלע געסלעך. א קליין שטיינדל, אן אומפארזיכטיגע טריט, און איך האב זיך געטראפן אויסגעצויגן פלאך אויפן ערד.

שטערנס זענען געפלויגן איבער מיין קאפ און איך האב געפילט דער מעטאלישע טעם פון בלוט אויף מיין צינג. טרערן זענען מיר געשפרונגען צו די אויגן. 'מאמי', האב איך כמעט געוויינט און מיר, 'עס טוט וויי...'

"עס טוט דיר וויי, מאמי?" א באזארגטע פנים, און דערנאך נאך איינס איז ערשינען העכער מיר. איך האב זיך אויפגעזעצט מיט שווערקייט און זיך אומגעקוקט, צוטומלט.

"קום מאמי", מיינע צוויי גרויסע האבן מיר געצויגן ביי די הענט. "מיר וועלן דיר העלפן אויפשטעלן, אזוי... שטאטעליך, עס זאל דיר נישט וויי טוהן. קום זעץ זיך. עס איז דא א באנק דא נעבן."

מיט זייערע קליינע הענטעלעך האבן זיי מיר האלב געפירט, האלב געשלעפט צו א באנק עטליכע טריט אוועק און מיר געהאלפן זיך אראפזעצן. אסתי איז געבליבן וואכן נעבן מיר און בעריש איז געגאנגען ברענגען די וועגעלע.

"עס טוט דיר וויי, אמת?" האט אסתי געמורמלט מיט מיטלייד. זי האט אריבערגעפירט א האנט איבער מיינע צובייליטע הענט און פיס און עס ליבליך געגלעט. בעריש איז צוגעקומען נענטער און מיר באטראכט מיט זארגפעלטיגע בליקן.

"זארג נישט, עס וועט זיך בקרוב אויסהיילן", האט ער מיר ווארים פארזיכערט.

"איך וועל דיר אזוי לאנג קושן", האט אסתי ספאנטאטיש אויסגערופן, "ביז וויילאנג דער בו-בו וועט אוועקגיין". זי האט מיט אן אימפעט צוגעדרוקט איר ליפן צו מיין האנט און עס באדעקט מיט טויזנטער קושן.

"געגנוג", האב איך געלאכט, אביסל הייזעריג, "איך פיל זיך שוין אינגאנצן בעסער". און צו מיין איבערראשונג איז עס געווען אמת.

פארזעצונג אויף זייט 17 ◀

א גאלדענער נאמען

"מזל טוב!" האט מיין מאמע'ס איבעראשטע שטימע ארויסגעהילכט דורך די טעלעפאָן לעכער. "א מיידל!"

"קינדער, מומע דבורי האט געבוירן א בעיבי! א פיצי מיידעלע בעיבי!"

די קינדער זענען געקומען צו לויפן פון אלע ארבע כנפות הדירה. "מומע דבורי איז געווארן א מאמע!"

יא, א מאמע. מיין בעיבי שוועסטער איז שוין א מאמע צו א בעיבי. ווי איבערראשנד. "אוי, א מיידל," כאפ איך זיך. "דאס ערשטע נאמען נאך איר באבע!"

שטיל.

"העלא?"

"וואס עפעס זאל זי געבן די באבע'ס נאמען?" מיין מאמע'ס שטימע האט געקלונגען ברוגז'דיג. "די ערשטע נאמען גייט פאר די קימפעטאר'ס זייט!"

יעצט בין איך געבליבן שטיל כאטש איך האב געהאט א ים ווערטער צו זאגן.

"אזוי איז איינגעפירט. הערסט, אסתי? אין אלע קרייזן ביי כלל ישראל, און אלע שוויגערס ביי כלל ישראל פארשטייען דעם כלל".

איך האב עפעס געמורמלט.

"און דאס אז איר שווער'ס מאמע איז נפטר געווארן פאר דריי חדשים צוריק? וואס איז שולדיג טאטי'ס מאמע אז זי איז נפטר געווארן פאר דריי יאר צוריק?"

אויף דעם האב איך שוין טאקע נישט געהאט וואס צו ענטפערן. ניין, כ'האב געהאט ווערטער, אבער נישט די חוצפה זיך צו קריגן מיט מיין מאמע. מיין מאמע וואס איז מיט אזוי ליב און טייער, און איך וואלט איר אזוי, אזוי שטארק געוואלט צופרידנשטעלן!

און איך האב פרובירט, אבער ווען איך האב חתונה געהאט האב איך פארשטאנען אז ס'איז דא נאך מענטשן, בפרט איין מענטש, וועמען איך בין מחויב צופרידן צו שטעלן פארדעם.

אבער דאס האט נאכגעלאזט א ביטערן טעם אין מויל, און נישט קיין חילוק וויפיל צוקערלעך איך האב געלעקט פון דאן, האט עס נישט אפגעקערט.

אינטערעסאנט נאר, ווי אזוי דבורי וועט שפאנען צווישן די טראפנס אן נאס צו ווערן. איך קען איר נישט עצה'ן, ווייל אויסער א בינטל שווערע זכרונות איז נישט געבליבן פון יענע צייט. די וואס וואלט, לכל הדיעות, געדארפט זיין די פרייליכסטע צייט אין מיין לעבן. נישט אזוי שטעלט מען פאר די טעג וואס עס קומט צו דאס רירנדע טיטל, "מאמע"?

מיינע זכרונות כוואליעס האבן מיר שטורמיש צוריקגעפירט צען יאר. צו יענע טעג ווען מיין בכור איז געקומען אויף דער וועלט. איך האב אים געהאלטן אין מיינע ציטערדיגע הענט, באטראכט די פיסעלעך, די הענטעלעך, די פארמאכטע אויגעלעך. דאס איז מיינע. מיינע!

אין יענע צוויבער מינוטן האב איך אינגאנצן פארגעסן פון דעם קריטישן סעיף: א נאמען פארן קליינעם.

אבער מיין מאן האט נישט פארגעסן, און איך, אין מיין גרויס גליק, האב גערן צוגעשאקלט מיטן קאפ, און ווען מיין מאמע איז געקומען צום צווייטן מאל זען וויפיל דער נייער אייניקל איז געוואקסן אין די איין מעת לעת, איז זי פריילעך באטייליגט געווארן מיט די לעצטע נייעס. "אהרן דוב", האב איך אנטפלעקט דעם גרויסן געהיימעניס. דעם צוקונפטיגן נאמען פאר מיין ערשטלינג. אפילו אמאל האב איך געהערט אז מ'זאגט נישט דעם נאמען פארן ברית. אבער א מאמע איז אנדערש. ניין?

"וואס?" אירע הענט האבן גענומען ציטערן, און נאך א מזל אז איך האב באצייטנס ארויסגעכאפט די בעיבי און אים געראטעוועט פון אן אומגליק. "איך פארשטיי נישט וואס דו זאגסט דא. וואס עפעס 'אהרן דוב'? וואספארא מין נאמען איז דאס בכלל?"

און איך, תמימות'דיגע קימפעטארן וואס איך בין געווען, האב איר נאך געענטפערט, "גראדע איז עס א שיינער נאמען. כ'האב עס ליב! און מ'קען רופן 'בער' אנשטאט 'דוב'. און דער זיידע איז געווען א גרויסער צדיק. אזוי האט מיר מיין מאן דערציילט. דער עיקר איז צו רופן נאך דערהויבענע אידן".

"דער עיקר איז, אז די שוויגער וועט זיין צופרידן. אהה? און מיין זיידע, מיין טאטנ'ס טאטע טאטע, איז דיר נישט גענוג א חשוב'ער איד געווען".

און דאן האבן מיינע הענט אנגעהויבן צו ציטערן. אבער דאס איז געווען נאטורליך. א קימפעטארן מעג אלעס. "ס'איז נישט מיין שוויגער... מיין מאן... ער... ער איז געווען זייער מקושר... און אהרן דוב איז געווען מיין מאן'ס זיידע, און דער זיידע שמחה איז דאך נאר אן עלטער-עלטער זיידע".

"און מיר האט מען געלערנט, אז מ'געבט דעם ערשטן נאמען נאך די ווייב'ס זייט. אפשר האט דיין שוויגער פארגעסן דעם כלל?"

"אויב ס'שטערט דיר זייער שטארק מאמי, קען איך רעדן צו מיין מאן. ער וועט זיכער פארשטיין, אפילו ער האט זיך אזוי געפריידט אז ער וועט האבן די זכי'. און זיין יארצייט קומט פונקט אויס אין טאג פונעם ברית."

"דעם זיידן'ס יארצייט קומט אויס נאך צוויי חדשים. דאס איז אויך כמעט אין די טעג. און ער האט געהאט אריכת ימים. און דער רבי האט געזאגט אויף אי-"

"איך ווייס מאמי, און דאס קומענדיגער אינגעלע וועט הייסן 'שמחה'!" האב איך הייס פארשפראכן, כאטש עפעס אין מיר האט געשטעלט א ווידערשטאנד.

אבער די הבטחה האט נישט צופיל געהאלפן, און ווען מיין מאמע איז אהיים, איז געבליבן איבערן שפיטאל בעט הענגען א וואלקן.

און די הבטחה האט אויך בכלל נישט געהאלפן, ווייל נאכדעם איז געקומען א מיידל און נאכדעם נאך א מיידל, און נאכדעם, נאכדעם איז מיין שווער'ס טאטע נפטר געווארן ממש פאר חזקי'ס געבורט, און ס'איז פשוט נישט געווען פון עפעס אנדערש וואס צו קלערן, בפרט אז צירי און גאלדי טראגן ביידע נעמען פון מיין זייט.

אפשר דערפאר איז דער ביטערער טעם נאכנישט פארגאנגען, אפילו ס'איז שוין אריבער א מנין יארן. און דער ברית.... איך האב נישט קיין כח געהאט זיך צו דערמאנען. אזא שיינע אידישע שמחה, אנגעפולט מיט אזויפיל הארץ ווייטאג.

"זאלסט וויסן, אז טאטי איז אויך זייער ברוגז", האט מיין שוועסטער דאן געפילט פאר א חוב קדוש זיך אנצונעמען פאר מיינע עלטערן'ס פארשוועכטע כבוד. "און דאס אלעס ווייל דיין שוויגער האט אייך געגעבן ווייסע פאטעלן אויף שנה ראשונה און אזעלכע טייערע בגדים צום

פארזעצונג אויף זייט 17 ◄

שנה ראשונה:

"אויף די ווין". ער האט באמערקט וויאזוי מיין פנים איז איינגעפאלן, און דער רויטליכקייט וואס האט זיך אויסגעגאסן איבער מיינע באקן, און האט זיך געאיילט אויסצופירן.

"איך קום פון איין שטוב. און דו קומסט פון א צווייטע שטוב. צוזאמען וועלן מיר אי"ה בויען אונזער אייגענע בית נאמן - א דריטע שטוב. עס זענען דא הונדערטער אונטערשיידן צווישן איין שטוב און די אנדערע; מיינט עס דען אז נאר איין שטוב פירט זיך ריכטיג?

זיכער נישט! אזוי לאנג ווי יעדער פירט זיך כהלכה, זענען די אונטערשיידן העכסט נארמאל און אפילו געזונט.

מיר זענען ביידע נישט אויפגעוואקסן אויפן גאס ב"ה, דעריבער וועלן זיין זאכן אין אונזער שטוב וואס וועט זיין ענליך צו די שטובער פון וואו מיר קומען. אבער אויב איך קלויב זיך אויס צו פירן אנדערש ווי דיין טאטע, דארפסטו זיך נישט פילן באדראעט, פונקט ווי איך ערווארט נישט זאלסט אלעס נאכמאכן מיין מאמע. סוף כל סוף, וועלן מיר טוהן וואס איז די בעסטע און פראקטישטע פאר אונזער שטוב".

איך האב געקוקט אויף מיין מאן מיט א נייע שעצונג. וויאזוי האט ער צוגעטראפן אז נישט דוקא דער זיצנדיגע קידוש האט מיר געשטערט?

אבער מיין מאן איז נישט געווען פארטיג. ער האט געהאט נאך איין קליינע איבערראשונג פאר מיר.

"דו ווייסט, מיין טאטע שטייט אלעמאל ביי קידוש, אפילו אינדערפר, אבער פונקט היינט האט ער געהאט שטארקע ווייטאגן און די פוס".

א: מאמע פון 5 אונטער 5

די ווייכע באהאנדלונג האט ווירקליך בארואיגט מיינע שמערצן, די פיזישע ווי אויך די זעלישע.

עס איז נישט א גרינגע קלאפ פאר די עגא זיך צו פלוצלינג טרעפן אויפן ערד, ווען נאר א סעקונדע בעפאר איז מען געשטאנען פעסט אויף ביידע פיס.

עס איז גרינג צו פאדערן פון א געפאלענעם זיך צו שטארקן א מינוט נאכן קלאפ, אבער ווען דער געפאלענער איז געווען איך אליין האבן מיר מיינע קינדער געלערנט אז א קוש, א גלעט און אפאר ווארימע ווערטער קענען גיין א ווייטערע וועג ווי צו פארלייקענען דעם ווייטאג.

דער אויבערשטער, מיט זיין חסד, האט מיר געגעבן צו פארזוכן פון מיינע אייגענע מעדעצין, און מיר צוגעשטעלט מיינע קינדער מיר אויסצולערנען, ערשטהאנטיג, די מעגליכקייטן פון פארזיסן דעם ביטערן טעם; און אז קיינער איז נישט צו ערוואקסן צו איינעמען זיין מעדעצין מיט טשאקאלאד.

א. גאלדשניר

ברית? אלעס איז געלט און גאלד?" און זי האט באטראכט דער קליינער אהרן דוב כמעט מיט פאראכטונג. קוק ווי דאס גלאנץ האט פארבלענדעט זיין מאמע די אויגן!

ס'וואלט געווען אזוי געשמאק איר צו זאגן (און אויך מיר) אז זי רעדט נארישקייטן, אבער איך האב געוואוסט אז זי האט אנגערירט דעם פונקט. אפשר נישט אינגאנצן, אבער יא, אויך דאס. ס'איז זייער אנגענעם צו טרעטן אויף רויטע טעפיכער וואס ווערן אויסגעשפרייט פאר דיר איבעראל; ס'איז געשמאק ווען מ'דארף זיך נישט זארגן פארן מארגן, ווייל א צווייטע טוט עס פאר דיר. אבער דאס אלעס איז בא'טעמ'ט נאר איבערפלעכלעך. אינערליך נאגט דער בייסנדער געפיל פון זיין א נצרך. גוט, לאמיר נישט מגזם זיין. ס'איז דאך די שוויגער, און אז זי פארמאגט - פארוואס נישט? אבער וויפיל איז דער שיעור צו נעמען און נעמען און נעמען?

איז וואס, דערפאר האב איך מסכים געווען צו מוותר זיין אויף א נאמען וואס קומט זיך מיר לויט אלע אנגענומענע כללים? ווייל איך וויל איך עפעס צוריקגעבן דורך דעם? אבער אפשר יא? כ'מיין, כאטש אביסל יא? גוט, נישט צוריקגעבן, אבער די אומאנגענעמליכקייט אפצוזאגן... זיין די הארטע שנור וואס וויל נישט מוותר זיין שוין גלייך ביי די ערשטע קינד... און זיי האבן דאך געטוהן מיט מיר דעם גרויסן חסד ורחמים אז זיי האבן בכלל מסכים געווען ארייננעמען אזא איינפאכע שנור ווי מיר אין זייער גלאנציגע משפחה און מקיים געווען מאשפות ירים אביון! ס'דארף זיך זיי כאטש אביסל האבן געלוינט...

און אויך דער ברית, די טייערע זאל, קעיטערינג און בגדים איז דאך פון זייער טאש ארויס. אה, אויך דאס וועגעלע אין די פראכטפולע בעטעלע וואס מיינע שוועסטער זעען בלויז אין די קאטאלאגן... איז עס נישט מער ווי יושר אויך דער נאמען זאל קומען פון זעלבן טאש?

"שוין, דו ביסט א צדיקת, אסתי", דאס איז גראדע געווען א צווייטע שוועסטער. יעדער האט גענומען איין ראלע אינעם בילד, און זי - די ראלע פון די וואס איז מחזק. "אזוי צו מוותר זיין! כ'האף כאטש אז דיין שוויגער ווייס עס צו שעצן. דארט ווייסט מען צו שעצן מדות, אדער נאר געלט?"

און אויך זי האט אביסל צוגעטראפן צו דעם אמת הינטער מיין גרויס וותרנות, אבער אויך נאר אביסל.

ווייל דער סוד, דער גרויסער סוד וואס איז אמת'דיג געלעגן דארט, הינטער מיינע וואונדערבארע מדות, דאס האב איך זיך נישט געוואגט מיטצוטיילן מיט קיינעם אויף דער וועלט. ביז היינט צוטאגס, צען יאר דערויף. בלויז פארן קליינעם אהרן דוב וואס איז דאן געווען א פיצל פון צוויי מאנאט, בלויז אין זיינע אויערן האב איך זיך געוואגט אריינצושעפטשען דעם אמת: "ווי גוט איז, זיסער אהר'לע, אז צום סוף האסטו פארדינט אזא שיינעם נאמען. ווען נישט וואלט איך דיר געדארפט רופן 'שמחה'לע'! דאס איז שרעקליך, אמת? איך ווייס אז נישט. ס'איז אפילו זיס, זאגן אלע. אבער וואספארא נס איז, אז איך האב זיך געפילט גענוג שולדיג פאר די שוויגער, זיך צו קענען ארויסדרייען פון דעם נאמען מיט וועלכע מיין מאמע'ס שכנ'טע האט גערופן איר נישט געזונטערער שמחה, לא עלינו. דער וואס האט שטענדיג ארויסגעשטעקט א צונג, און מיר קינדער האבן אזוי געציטערט פון אים... און איך האב געפילט אז איך בין נישט מסוגל, אבער אמת'דיג נישט מסוגל צו רופן אזוי מיין פלייש און בלוט! איז, דערווייל האסטו פארדינט אזא שיינעם נאמען, און איך, א שיינעם נאמען פון א בעלת מדות... אבער דערצייל נישט פאר קיינעם. אקעי?"

ונשאלה את פיה:

די באבע דערציילט

אין די היינטיגע וועלט ווען דאס גאנצע אידישע לעבן איז צוגערישט אזוי גרינג און באקוועם, קענען מיר – דער אינגער דור – זיך בכלל נישט פארשטעלן דאס אויסטערלישע גבורת הנפש וואס אונזערע אור עלטערן, זיידעס און באבעס האבן געהאט ביים צוקומען די אומגעהויערע שוועריקייטן אויף טריט און שריט, נאכן אדורכגיין די אומגלויבליכע מיטמאכענישן דורכאויס די שווערע יארן פון די צווייטע וועלט מלחמה.

מיט די איינגעבאקענע מסירות נפש און שטארקע דרייסטקייט מיט וואס זיי זענען אויפגעוואקסן אין דער אלטער היים, האבן זיי ווירקליך באוויזן אריבערצופלאנצן דעם בא'חנ'טן אידישן לעבן פונעם גלארדייכן אמאל. צוביסלעך האבן זיי מיט פלאג און מיה באוויזן אויפצושטעלן הערליכע אידישע דורות וואס איז היינט, מיט זעכציג און זיבעציג יאר שפעטער, דער שטאלץ פון כלל ישראל.

מיט לויב צו השי"ת הייבן מיר אן דעם רייכן קאלום, וואו די חשובע ליינער וועלן זיך דערקוויקן צו ליינען ערשט-האנטיגע שילדערונגען פון די העלדן פון אונזער דור, די נשים צדקניות וועלכע האבן גענומען דעם דרייסט און אנגעהויבן פון פריש אויפצושטעלן דורות נאמנים לה' ולתורתו, און וועלן איבערגעבן זייערע זכרונות איבער דאס לעבן אין דער אלטערהיים, און די ווייטערדיגע איבערלעבענישן ביז מ'האט זוכה געווען אויפצושטעלן פרישע ברייטפארצווייגטע משפחות.

ערשינען: חודש שבט תשע"ג | באארבעט דורך: י. טעללער

אַ געשפרעך מיט די חשוב'ע מרת **שרה יאקאב** תחי'

אשת הרה"ח ר' מרדכי יאקאב ז"ל

צוריקוואקסן די צעפ

עטץ מעגטס מעגן הערן א שיינע מעשה...

ווען איך בין שוין געווען א גרעסער מיידל, בין איך אמאל געפארן צו מיין פארהייראטע שוועסטער, הינדא ע"ה וועלכע האט געוואוינט אין אן אנדערן שטעטל, איר ארויסצוהעלפן אין די שטוב ווירטשאפט פאר עטליכע וואכן.

איך בין געגאנגען מיט צעפ, אזויווי רוב מיידלעך זענען געגאנגען פון די 12 יאר. עלטערע מיידלעך פלעגן זיך שוין יא אפשניידן די האר, און איך האב אויך געהאט חשק. מיין שוועסטער האט מיך צוגערעדט אז יעצט איז א גוטע געלעגנהייט דאס צו טוהן. איך האב אבער מורא געהאט פון מיין טאטע-מאמע.

ווילסט זען, האב איך געזאגט פאר מיין שוועסטער, איך האב געשריבן א בריוו און עס געשיקט צו מיין מאמע. "מאמיקא, איך האב מיר אפגעשניטן די צעפ. הינדא זאגט עס שטייט מיר אזוי גוט".

איז געקומען א בריוו צוריק פון מיין מאמע: "שרה'קא טייערע - דו האסט זייער נישט גוט געטון! דער טאטע זאגט אז דו זאלסט אזוי לאנג נישט אהיימקומען ווילאנג ס'וואקסט דיר נישט צוריק די צעפ! כ'האט מיך אזוי געפרייט אז כ'האב עס נישט געטון. כ'האב געזאגט פאר מיין שוועסטער "זעסט"!...

וואס קענט איר אונז שילדערן איבער דעם קהילה לעבן אין קליינווארדיין?

אין קליינווארדיין איז געווען א חסידישע קלויז. דער קלויז איז געווען באוואוסט מיט אסאך פעסטע תקנות, צווישן זיי איז געווען די תקנה אז א פרוי טאר נישט אריינקומען אין ווייבער שול מיט קיין שום מין שייטל, נאר אינגאנצן אראפגעבינדן אדער בלויז זיידן. ווען עס האט זיך געמאכט אז א פרוי האט עובר געווען דערויף, האט מען איר פארטריבן פון בית המדרש.

איך דערמאן זיך יעצט, אז איין שבת איז פארגעקומען אין קלויז א "שול פירן". די כלה איז געקומען מיט א פריזעט אין בית המדרש אין באגלייטונג פון די מחותנת'טעס און די גאנצע משפחה. ווען מען האט זיך דערוויסט דערפון אונטן אין ביהמ"ד, איז געווארן א היבשע געטומל. מען האט טאקע אויפן פלאץ מוחה געווען דערויף, און די כלה מיט די משפחה האבן בלית ברירה געמוזט ארויסגיין פון ביהמ"ד.

און איך וועל אייך דערציילן דעם סוף... דער מחותן, די כלה'ס טאטע, וועלכער האט אלעס צוגעזען און געשלינגען די בזיונות, האט גערופן דעם גבאי'ן - וועלכער האט אנגעפירט דעם טומל - צו זיך אינדערהיים אויף קידוש... ער האט געוואוסט אז מ'דארף אויספאלגן די תקנות.

וויאזוי האבן די אינגע ווייבלעך זיך אן עצה געגעבן אן די עלטערן?

איך וועל ענק דערציילן א גוטע מעשה פון נאך מיין חתונה.

א שטיק צייט נאך די חתונה איז מיין מאן געקומען צו מיר און געזאגט: "הער מיך אויס, די ביסט דאך א יתומה, האסט דאך נישט פאר וועמען זיך אויסצורעדן, וואס טויג דיר זאלסט זיך גיין באקלאגן צו דיינע חבר'טעס, יעדע וואך, לאמיר מאכן א צייט, ווי "למשל" איך בין יעצט נישט דיין מאן, און דו וועסט זיך אויסרעדן אלעס וואס דיין מאן טוט נישט גוט"...

ערשינען: חודש אדר תשע"ג | באארבעט דורך: וו. דייטש

אַ געשפרעך מיט די חשוב'ע מרת **חי' שרה לאנדא** תחי'

אלמנת הגה"ח המפורסם רבי אלימלך לאנדא זצ"ל

דערציילט עפעס פונעם זיידן ר' חיים אלטמאן און די באבע חנה אלטמאַן:

מיין זיידע האָט געהאַט אַ גראָסערי. ער פלעגט שטענדיג זיצן אין שטוב מיט אַ גמרא און געלערנט. די גראָסערי איז געווען די נעקסטע טיר פון זיין הויז. אויף די טיר פון די גראסערי איז געווען אַ גלעקל. ווען איינער איז אַריינגעקומען האָט מען געהערט דעם גלעקל. ווען די זיידע האָט געזען די באבע ארויסגיין איז ער געבליבן לערנען. ווען נישט, האָט ער צוגעדעקט די גמרא מיט אַ טאַשטיכל און געגאַנגען צו די קאָסטומער. אזוי פירנדיג דאס געשעפט האט דער זיידע ר' חיים מסיים געווען שס 6 אדער 7 מאל.

צווישן מיינע געשוויסטער האבן מיר געשמעוסט אז אין אלע יארן איז נאך קיינעם נישט געלונגען צו טרעפן דעם זיידן אין בעט. ביינאכט איז ער נאכנישט געשלאפן און צופרי איז ער שוין אויפגעוועו.

ווען זענט איר אַ כלה געוואָרן?

ביי די 17 יאָר בין איך אַ כלה געוואָרן מיט ר' אלימלך לאנדא ז"ל.

קיינע פון מיינע חבר'טעס זענען נאָך דעמאָלט נישט געווען כלות. איך האָב גענומען זייער אַן אָרעם בחור. פאַר די שידוך, האט מיין טאטע מיר געזאגט אַז איך זאָל נישט וואַרטן אויף מתנות, ווייל איך וועל גאָרנישט באַקומען.

האָב איך געפרעגט מיין טאַטע, וואָס דאַרף איך אַ כלה ווערן? וואָס פעלט מיר אינדערהיים? מיין טאַטע האָט מיר געזאָגט: "שרה'לע זאָלסט נישט מורא האָבן. ווילאַנג איך וועל האָבן, וועסטו האָבן." איך האָב טאַקע נישט באַקומען אַ דיימאַנט רינגל, אָבער **מיין מאַן איז געווען אַ דיימאַנט!** ס'האָט מיר ב"ה גאָרנישט געפעלט.

אייער מאַן איז געווען פון די ערשטע מלמדים. זענט איר געגאַנגען אין קעמפּ אין די ערשטע יאָרן?

יאָ, אוודאי! די ערשטע יאָר וואָס מיר זענען אָנגעקומען אין אַמעריקע, די נעקסטע יאָר איז מען שוין געגאַנגען אין קעמפּ. מיין מאַן האָט זייער ליב געהאַט די קעמפּ און איך אויך. מען האָט זיך געשפּאָרט 7 וואָכן! מען האָט באַקומען דאָרטן פרישטיג, לאָנטש און סאַפּערס. נאָכמיטאָג האָט מען באַקומען קאָקאָש קעיק. ווען מ'איז אַהיימגעקומען פון קעמפּ האָט מען באַקומען די גאַנצע ווידזשעס!

די ערשטע יאָר פון קעמפּ איז געווען אַזאַ מעשה: די ערשטע טאָג האָט זיך אַ יונגל פון כיתה ג' פאַרלוירן. דאס יונגל איז געווען מיין מאַן'ס תלמיד. עס איז געווארן א פאניק אין די גאנצע קעמפּ, יעדער האט זיך ארויסגעלאזט זוכן דאס קינד. ערגעץ אנהויב נאכט האט מען אים ב"ה געטראָפן. די נעקסטע טאָג איז דער טאַטע פון דאָס קינד אָנגקומען אין קעמפּ. מיין מאן איז געווען אזוי דעשראקן. ער האט מורא געהאט אז דער טאטע קומט מיט טענות - היתכן מען געט נישט אכט אויף זיין קינד. דערווייל איז דער טאַטע געקומען ברענגען זיין כיתה ב' יונגעל אויך...

אן אוצר מיט 'אוצרות'

דערקוויקט אייך חודש'ליך מיט אונזער אויסגאבע

זעט אונזער לייכטענדער עבר! איבערצייגט זיך אונזער שיינענדער צוקונפט!

יעדן חודש קענט איר צוויי מאל געניסן פון פרישע אוצרות מיט רייכע ידיעות און באלערנדע עפיזאדן פאר יעדן מיטגליד אין דער פאמיליע באזונדער.

סעיל פארגעזעצט!..

ביז קומענדיגן ט"ו
בשבט קענט נאך אריין
כאפן די סעיל פרייזן

סובסקרייבט

צו די "אוצרות אויסגאבעס"
אויפן קומענדיגן יאר פאר בלויז:

$120
ביידע אויסגאבעס
בלויז $5 פער אויסגאבע

$65
1 אויסגאבע
(אדער געוועגליכע
אדער פאמיליע-אויסגאבע)

718.878.6867

טוט דאס נאך היינט!
- רופט שוין!

אַ געשפרעך מיט די חשוב'ע
מרת רחל שעהר תחי'

אשת הרה"ח רבי משה שעהר ז"ל,
פרעזידענט קהל יטב לב קרית יואל יצ"ו

ערשינען: חודש ניסן תשע"ג | באארבעט דורך: ה.ש.פריינד

איינמאל בין איך געגאנגען דעליווערן סחורה פאר א רייכע קליענט. זי האט מיר ארויסגעברענגט א שטיקל געלע קעיק און געזאגט: "עס איז שוין אביסל טריקן די קעיק, דו קענסט עס האבן." איך האב נישט געקענט גלייבן אז ווייל עס איז אביסל הארט דארף זי עס נישט. ביי אונז האט מען אפילו "געקויפט" נעכטיגע ברויט, ווייל עס איז געווען אסאך ביליגער.

ווען עס האט זיך געמאכט ביי אונז א גוטע זאך, למשל א טשאקאלאד, פלעגט די מאמע עס צוטיילן אויף שטיקלעך, און די ערשטע שטיקל האט מען געגעבן פאר די משרת.

ביי אונז האט מען נישט אויסגעגעבן קיין געלט אויף "טויס" (שפילצייג). מיין מאמע ע"ה האט גענומען א שטיק האלץ און אויסגעמאלן אויף דעם, מיט א קויל, אויגן און א נאז און א מויל. מ'האט עס איינגעוויקלט אין דאכענעס, געמאכט אזוי ווי א דאלי, און מיט דעם האט מען געשפילט. טויס איז נאר געווען ביי די גרויסע עשירים.

וויאזוי האט א יונג מיידל אין אייער עלטער רעטער באוויזן איבערצולעבן?

מיט ניסי ניסים! איך בין געווען צוזאמען מיט מיינע 2 שוועסטערס, מיט די גרופע עלטערע מיידלעך. דאס איז אזא יונגע מיידל איז געבליבן מיט עלטערע מיידלעך, איז געווען ממש א נס. אוי ווי געטריי זיי זענען מיר געווען און ווי שטארק זיי האבן זיך אויף מיר אומגעקוקט. **זיי פלעגן איינטוישן זייער ברויט פאר שאלאכץ פון צוויקל און עס ארייננגעריבן אין מיינע באקן פאר די סעלעקציע, אז איך זאל נישט אויסזען אזוי בלאס.** אויך פלעגן זיי מיר פאר א סעלעקציע געבן אלע זייערע ברויט, אז אין פאל מען וועט מיר ח"ו אוועקטראגן זאל איך האבן ברויט. למעשה ווען מען האט מיין שוועסטער פייגא אוועקגעטראגן און מיר האבן איר געוואלט געבן אונזער ברויט, האבן די רשעים נישט געלאזט. מיר האבן איר שוין קיינמאל מער נישט געזען, ה' ינקום דמה.

וויאזוי איז געווען דאס לעבן אין ארגענטינא?

עס איז געווען א רייכער ענגלישער איד וואס מען האט גערופן Sir Moses Montefiore ווען עס זענען געווען גרויסע צרות אין רוסלאנד האט ער געקויפט א גרויסן שטח אין ארגענטינא אז אידן זאלן זיך קענען דארט באזעצן. מען האט דאס פלאץ גערופן Mosesville. 10 שול'ן זענען אריגינעל געווען דארט אין דעם Mosesville. ווען מיר זענען אנגעקומען איז אפשר נאר געווען 2 פון זיי אפען און אויך נאר אויף שבת. ווייל אסאך פון די קינדער פון די אימיגרירטע אידן זענען ליידער נישט געבליבן פרום.

מיר האבן געהאט אן איינגעשטעלטע פרוי, וואס האט דארט געוואוינט. זי פלעגט אונז זאגן: "יעצט פארשטיי איך שוין, מיין טאטע פלעגט אויפשטיין און אוועקגיין. שפעטער איז ער געקומען און געגעסן, יעצט פארשטיי איך אז ער איז געגאנגען דאווענען! נעבן אונז האט געוואוינט א משפחה וואס האט געהאט אזוי ווי א 'סווימינג פול' אין הויז. יעצט פארשטיי איך אז עס איז געווען א מקוה.

איינמאל האבן די קינדער פון יענעם שטוב מיר געזאגט, "עסט האסט ברויט? ברענג מיר א שטיקל, ביי אונז איז נישטא יעצט קיין ברויט." "יעצט פארשטיי איך, אז עס איז געווען דעמאלט פסח." אפילו די עלטערן האבן איינגעהאלטן מצוות האבן זיי עס נישט איבערגעגעבן פאר די קינדער.

אַ געשפרעך מיט די חשוב'ע
מרת פייערווערקער תחי'

אשת הרה"ח רבי
ברוך בענדיט ז"ל

ערשינען: חודש סיון תשע"ג | באארבעט דורך: ח.מ.ט.

דער 'טויטן מארש'

איך בין געווען 'דארט' מיט מיין שוועסטער און נאך חבר'טעס. דארט איז אויך געווען די ספינקא רביצין, הצדיקת אסתר רחל ע"ה, און איר שוועסטער - פאנאנדערגעשיידטע - די היינטיגע אשוי'ער רביצין תחי'. [מרת] רחל'ע ניימאן ע"ה איז אויך דארט געווען מיט אונז. מיר האבן געהאלטן אין איין זאגן אז מ'וועט דאס נישט קענען אויסהאלטן. מיר האבן געמיינט אז די צרות וועלן זיך קיינמאל נישט ענדיגן, אבער רחל'ע ניימאן, זי איז געווען א גרויסע צדיקת, זי האט אונז געזאגט "דער אויבערשטער זאל נישט געבן צרות וויפיל מען קען אויסהאלטן".

איינמאל ווען איך האב שוין ממש נישט געהאט קיין כח, איז צוגעקומען א דייטשער רשע, און מיר געגעבן אזא שמייס אין רוקן, אז איך האב געשפירט אז דער גאנצער קערפער צוברעכט זיך מיר.

ביינאכט האט מען זיך אפגעשטעלט, מ'האט אונז פלאצירט ביי א גוי אין א שייער וואו מ'האלט שטרוי פאר די בהמות, אויפן בוידעם, דארט האבן מיר זיך אויסגעבעט אביסל שטרוי צו קענען איבערנעכטיגן.

איך האב געזאגט פאר רחל'ע ניימאן, "איך בלייב דא". איך האב מער נישט קיין כח צו גיין ווייטער. דעק מיר צו מיט שטרוי, מ'וועט נישט וויסן אז איך בין דא. רחל'ע האט זיך אבער געבעטן צו מיר אז איך זאל נישט בלייבן, זי האט געוואוינט צו מיר: "אויב וועט מען דיך טרעפן וועט מען דיך אויך שיסן". מ'האט אונז איבערגעדעקט מיט שטרוי איינגאנצן און די אנדערע מיידלעך זענען אוועקגעגאנגען. די גוי'טע איז ארויפגעקומען אויף דעם בוידעם און געשריגן, "איינער איז דא? איינער באהאלט זיך? מיר האבן זיך נישט אנגערופן, מ'האט געציטערט. די גוי'טע האט אבער נישט געגלייבט, האט זי גענומען א גאפל וואס מ'נעמט אן די היי, און זי האט אריינגעשטאכן אין די שטרוי, זי איז ארומגעגאנגען דאס גאנצע פלאץ מיט דעם גאפל און אריינגעשטאכן צו מאכן זיכער אז קיינער איז נישטא. איך האב ארויפגעלייגט די הענט אויף די אויגן אז זי זאל מיר נישט אויסשטעכן די אויגן. עפעס א נס איז געשען, מיר זענען געווען פינף מיידלעך, מיין שוועסטער, איך, מיט נאך דריי מיידלעך האבן זיך דארט באהאלטן, און דער אויבערשטער האט אונז אפגעהיטן, אז עס איז קיינעם גארנישט געשען. אז די גוי'טע האט געזען אז קיינער איז נישטא, האט זי צוגעמאכט די טיר מיט א שלאס, און איז אוועקגעגאנגען.

וואס ווילט איר איבער געבן פאר די קינדער און אייניקלעך וועלכע וועלן ליינען דעם אינהאלטספולן רייכן באשרייבונג?

"זאלן די קינדער געדענקן וואס פאר א ערליכע זיידע באבע זיי האבן געהאט! זאלן זיי וויסן וויאזוי דער טאטע האט זיך מיט אונז אפגעגעבן. כסדר האב איך געהערט דעם טאטן לערנען. ווען איך בין געגאנגען אין די שולע האט ער יעדן טאג פארן ארויסגיין פון שטוב געקוקט וואס פאר א קליידל איך האב אנגעטוהן, וויאזוי די האר איז פארקעמט. ער האט זיך אינטערעסירט וואס איך לערן. אז זיי וועלן דאס געדענקן, אז זיי וועלן געדענקן וויאזוי מען האט זיך איבערגעגעבן פאר אידישקייט, וויפיל חסד מ'האט געטוהן, וועלן זיי געדענקן וויאזוי מען דינט דעם רבונו של עולם.

אַ געשפּרעך מיט די חשוב'ע
מרת בלאס תחי'

אשת הרה"ח רבי משה בלאס ז"ל

ערשינען: חודש תמוז תשע"ג | באארבעט דורך: מ. פריעד

וויאזוי איז געווען די אלגעמיינע דיסציפלין אינדערהיים?

דיסציפלין?!... איך פלעג זאגן פאר מיינע קינדער אז א טאטע האט נאר געדארפט האלב ארויסזאגן א ווארט און מען האט שוין אויסגעפאלגט זיינע פארלאנגען. עס איז נישט געווען אזא זאך ווי א 'ניין' פאר טאטע-מאמע. היינט איז ניין שוין א שיינע אויסדרוק, און מען ווייסט אפילו נישט אז מען טוט אן עוולה. מיר האבן קיינמאל אזוינס נישט געזאגט.

איך געדענק נישט קיין ספעציעלע באלוינונגען, און איך האלט אז היינט דארף מען אויך נישט מער. זענען דען די קינדער בעסער לכבוד דעם? זענען זיי מער דאנקבאר? דירעקט נישט. ווי מער מען האט, אלץ מער דארף מען. פאר די היינטיגע קינדער פעלט מער ווי עס האט מיר געפעלט...! איך געדענק נאך מרת. ניימאן ע"ה אין קעמפ, ווען זי האט געוואלט די מיידלעך זאלן בענטשן הויעך, האט זי אריינגעלייגט די הענט אין טאש. די מיידלעך האבן זיך אנגעשטרענגט און נאך שענער געבענטשט, און וואס האט זי ארויסגענומען פון טאש?... א ראזשינקע! און יעדער איז געווען גליקלעך דערמיט.

א שידוך מיט די בעסטע אינפארמעישן

מיין שוועסטער איז א כלה געווארן הארט פאר די קריג. די מחותנים זענען אומגערישט אנגעקומען. ווען מיר האבן באקומען א טעלעגראם אז זיי קומען, זענען זיי שוין געווען אין שטאט. דער טאטע האט שנעל געמאכט א פייער אין דיינונג רום אז מען זאל קענען אויפנעמען די געסט אין אן אנגענעמע אטמאספער. און וואו זענען זיי איינגעשטאנען? ביי אונז אין שטוב! יא, פון מאנטאג נאכט ביז דאנערשטאג אינדערפרי זענען זיי געווען ביי אונז אין שטוב... דינסטאג האט מען געשיקט א טעלעגראם פאר'ן בחור אז ער זאל קומען, און מיטוואך איז געווען דעם תנאים. היינט הערט מען נישט אזוינס! די מחותנ'סטע האט אבער געהאט די בעסטע אינפארמעישן... מיין טאטע האט גע'שחט'ן אן עוף לכבוד די געסט און מיין שוועסטער האט כשר געמאכט די פלייש און... די מחותנ'סטע איז געשטאנען און זיך צוגעקוקט! אזיווי מען פארהערט א בחור...

דער מצב הפרנסה אין ארץ ישראל אין יענע תקופה איז געווען גאר שוואך? האט עס אייך עפעקטירט?

מיר זענען אריבער אזעלכע שווערע זמנים אז מיר זענען געווען צופרידן מיט וואס מיר האבן געהאט. מיר האבן טאקע נישט געהאט קיין סאך, אבער מיר האבן געהאט שמחה! מיר האבן געקויפט א שאפע פאר צוויי פונט, עס איז געווען לעכעריג און צובראכן, אבער עס איז געווען גוט! עס איז מיר נישט איינגעפאלן אז עס איז נישט גוט! אין די שאפע האבן מיר אלעס געהאלטן. א קערידש האב איך קיינמאל נישט געהאט און איך האב עס נישט געדארפט. אויב האב איך געדארפט ערגעץ גיין, האב איך מיטגענומען דאס קינד אויף די הענט. איך האב קיינמאל נישט געקלערט 'אוי, איך דארף עס אויך...' אנדערע האבן יא געהאט, אבער עס איז נישט געווען א השגה אלעס צו דארפן.

אַ געשפּרעך מיט די חשוב'ע
מרת וויינבערגער תחי'

אשת הרה"ח רבי חיים שמעון ז"ל

ערשינען: חודש אב-אלול תשע"ג | באארבעט דורך: אן אייניקל, יואל הירש

גראַטעוועט פון טויט

אין יענע צייט אין ארבעטס-לאגער האב איך געהאט גאר א וואונדערליכן נס. די מעשה איז געווען ווי פאלגענד:

איך האב מיך ערווארבן א נאמען דארט אין לאגער אלס א געשיקטע מיידל. מיר זענען געווען אינעם וואלד אינדרויסן פון די שטאט, די דייטשן אונטער וועמענס אויפזיכט אונזער לאגער איז געווען, האבן געהאט זייערע אפיסעס אין די שטאט. זיי האבן געהאט דארט א דייטשע גוי'טע וואס פלעגט אויפרוימען די אפיסעס און טוהן אנדערע לייכטע ארבעט פאר זיי.

ווען די גוי'טע איז אלט געווארן און נישט געטויגט צו די ארבעט מער, האט דער הויפט פירער פון די אפיסעס געבעטן פון אונזער אויפזעהער, אז ער זאל אים צושטעלן א העפטלינג פונעם לאגער, וואס זאל איבערנעמען די רייניגונג ארבעט.

דער אויפזעהער האט מיך אויסגעוועלט און פון דעמאלס אן בין איך געווען פריוועלעגירט אריינצופארן מיט די באן יעדן אינדערפרי צו טאן די ארבעט וואס האט דארט אויסגעפעלט. איך האב געדארפט פייער-מאכן, אויפרייניגען, און נאך לייכטע ארבעט. דאס איז געווען פאר מיר א גרויסער פארגרינגערונג. אויך פלעג איך באוויזן צוריק צו ברענגען פארשידענע זאכן אין לאגער, אמאל אביסל עסן, אמאל א צייטונג צו זעהן וואס עס טוט זיך מיט די מלחמה א.ד.ג.

איין טאג האט פאסירט ווען איך בין געווען אינעם אפיס בילדינג, פלוצלינג האבן זיך די סיריניעס צעפיפען מיט אן אנדייטונג אז עס גייען פאלן באמבעס אין די געגנט. די דייטשן וואס האבן זיך אויפגעהאלטן אין יענעם בילדינג האבן געהאט א בונקער וואו צו אנטלויפן, איידער זיי זענען אהין אריינגעלאפן רופט זיך אן דער הויפט לאגער פירער צו מיר "הערמינא, (דאס איז מיין אונגארישער נאמען) דו גיי אראפ אינעם קעלער".

איך בין שנעל אראפגעלאפן אינעם קעלער פונעם בנין, עלנד און אליינס אן קיין משפחה אדער גוטע פריינט.

נאך עטליכע שטילע מינוטן, האבן טאקע די באמבעס אנגעהויבן צו פאלן אויפן בנין און דער גאנצער בילדינג איז צוזאמגעפאלן. איך בין אזוי געזעצן אינעם קעלער אליינס און געהערט די קולות. איך קען אייך נישט שילדערן וויאזוי די פאר מינוטן זענען אויף מיר אריבער, אין אנגסט און שרעק.

בחסדי ה' איז דער קעלער געבליבן גאנץ, כאטש דער גאנצער בנין איז גענצליך איינגעפאלן איז דער קעלער אפגעראטעוועט געווארן. איך האב אבער נישט געוואוסט קיין וועג ארויס פון דארט. די השגחה פרטית האט אזוי צוגעפירט אז באהאפטן צו דעם בנין, איז געווען נאך א בילדינג וואס אין יענעם קעלער האט זיך געפונען א רוסישער העפטלינג, וואס איז געווען אין דייטשע געפענגעניש. דער רוסישער גוי האט געארבעט אינעם דערנעבנדיגען קעלער וואו ער האט געהאקט האלץ פאר די דייטשן.

נאכדעם וואס די סיריניעס האבן אויפגעהערט בלאזן, האט דער רוסישער גוי ווייזט אויס געוואוסט אז איך בין אינעם דערנעבנדיגער קעלער, האט ער ארויסגעגראבן א פענסטערל און איך בין פון דארט ארויסגעקראכן.

ארויסקומענדיג פונעם קעלער האט מיך דער דייטשער לאגער פירער באמערקט. ער גיט אזא פרעג מיט א פארוואונדערטע מינע "הערמינא, דו לעבסט?!" הערשט דעמאלט האב איך אין אכט גענומען וואס דא האט פאסירט און וואספארא נס עס איז געשען. איך האב אויסגעבראכן אין א גוויין, און איך האב ארויסגעשטאמלט צום דייטש "איך האב א גא-ט, וואס האט מיך געראטעוועט!"

אַ געשפרעך מיט די חשוב'ע רביצין רחל שווארץ תחי'

אשת הגה"ח רבי ליפא ז"ל, מנהל מוסדות סאטמאר אין ירושלים

ר' ליפא אונטער די "נ.ק.וו.ד."

מיין מאן האט פארזוכט אביסל פון די לאנגע האנט פון די רוסישע געהיים פאליציי, באקאנט אלס די NKVD.

אין סאטמאר איז געווען א איד, פרינץ האט ער געהייסן, ער האט געהאט א גרויסע פאבריק וואו מען האט פאבריצירט טייערע געשיר, ער האט פארמאגט אסאך געלט. ווען די קאמוניסטן זענען אריינגעקומען, האבן זיי אלעס צוגערויבט פאר זיך. דער פרינץ איז אבער געווען א געריבענער יונג, ער האט זיי גוט מסדר געווען.

וויאזוי? צום אנהויב האט ער זיך מיט זיי באפריינדעט, ער האט זיך פאר זיי פארגעשטעלט ווי א חבר און גוטער פריינד און האט מיטגעשפילט ווי זייערס גלייכן, אזוי אז ער האט באקומען זייער צוטרוי, און זיי האבן אים געגלייבט אז ער איז א קאמוניסט פונקט ווי זיי. ער האט געמאכט דעם אנשטעל אז ער געבט זיי אוועק דעם גאנצן פאבריק, און ער וועט דאס נאר פירן ווייל ער פארשטייט דאך צו די ביזנעס, און זיי ווילן מאכן אסאך געלט. עס איז אים געלונגען זיי צו באאיינפלוסן פאר א צייט, און ער האט זיי געוויזן די גרויסע פארדינסטן. ביז, אין א טאג האט ער זיי גוט אנגעלערנט.

"עס הערט זיך ווי א לעגענדע, אבער עס איז געווען א פאקט וואס איך האב מיטגעלעבט", זאגט אונז די רביצין. "דער פרינץ האט געהאט א חבר וועלכער איז געווען פאר אונז א שטיקל קרוב, ער האט זיך גערופן ר' משה גראס. דער משה גראס האט זיך פארנומען מיט ארויסשווערצן מענטשן צו די פרייע לענדער, און ער האט גאר שיין מצליח געווען. מיט דעם משה גראס האט זיך דער פרינץ אפגערעדט, זיין פלאן.

אין א טאג האט פרינץ געזאגט פאר די קאמוניסטישע בעלי בתים אז ער האט גאר א געלונגענעם פלאן צו פארברייטערן דעם פאבריק. זיין פלאן איז צו נעמען א גרויסע הלוואה פון די באנק, און ער וועט פארברייטערן דעם פארבריק, אזוי אז עס זאל ווערן א פאבריק איינס פון די גרעסטע אין די וועלט. עס וועלן דארט ארבעטן אסאך מענטשן, און מ'וועט מאכן אסאך געלט. די בעלי בתים איז דער פלאן געפאלן, זיי האבן זיך געלאזט איינרעדן און ער האט באקומען די רעכט צו האנדלען לויט זיין פארשטאנד. ער האט דאן באקומען פון די באנק מיליאנען ליי און ער האט געמאכט דעם אנשטעל אז מ'גייט פארברייטערן דעם פאבריק.

אין א טאג איז ער געגאנגען אין די באנק, ארויסגענומען דאס גאנצע געלט. ער האט די גאנצע קעש אריינגעלייגט אין א קליין רענצל, ער איז אהיים צו זיין הויז, צוזאמגעפאקט עטליכע וויכטיגע זאכן, פארשלאסן די טיר אונטער זיך און געמאכט א 'ויברח'... מיט די הילף פון משה גראס האט ער זיך אריבערגעשוועצט די גרעניץ און אנגעקומען צו דער שווייץ.

אריבער זענען עטליכע טעג ביז די בעלי בתים פון דעם פאבריק האבן זיך געכאפט אויף דעם שפיצל וואס פרינץ האט זיי אפגעטוהן. זיי זענען נאכגעגאנגען די זאך און געוואויר געווארן אז משה גראס האט א האנט דערין און זיי האבן אים גענומען זוכן. אויב זיי קענען נישט האבן דעם פרינץ, ווילן זיי זיך כאטש נוקם זיין אין משה גראס. זיי האבן אים געוואלט ח"ו אומברענגען, אים הענגען אינמיטן די שטאט אז יעדער זאל זיך לערנען און מורא האבן פון זיי, דעריבער האבן זיי איבערגעקערט א וועלט אים צו טרעפן.

און משה גראס האט פון זיי געלאכט... ער האט זיך אויסבאהאלטן, און איז יעדן טאג געווען ערגעץ אנדערש, ער איז געלאפן און געלאפן, און די קאמוניסטן נאך אים. ביי אונז איז ער געווען פסח ביים סדר.

די קאמוניסטן האבן נישט גערוהט, זיי האבן איבערגעקערט א וועלט אים צו טרעפן. זיי זענען נאכגעגאנגען זיינע טריט ביז זיי זענען געוואויר געווארן אז ער איז ביי אונז געווען ביים סדר נאכט, און זיי האבן אונז נישט פארשוינט.

שביעי' של פסח, אינמיטן דאווענען. מיין מאן ר' ליפא דאווענט פארן עמוד ווי געוועגליך, זענען די NKVD אריינגעקומען אין בית המדרש, זיי זענען באלד צוגעגאנגען צום עמוד, אראפגענומען פון אים דעם טלית, און אים אוועקגעפירט".

מען האט אים אריינגעלייגט אין א קליין צימערל. עס איז נישט געווען דארט קיין בענקל, קיין בעט, אפילו נישט קיין געהעריגע פאדלאגע, נאר געגאסענע פעך. גאר וויכטיגע מענטשן פון די געהיים פאליציי, גרויסע קעפ זענען אראפגעקומען פון מאסקאווא. זיי האבן אים געפייניגט, געפארשט, נישט געלאזט רוען. ער האט פון זיי אריין געכאפט מערדערליכע שלעק אז ער זאל אויסזאגן וואו משה גראס געפינט זיך. זיי האבן אים געלייגט א רעוואלאווער אין מויל און אים געזאגט: "וועסטו אויסזאגן וואו משה גראס איז, איז גוט, אויב נישט וועלן מיר דיר שיסן".

זיין גאנץ לעבן האט ער געליטן פון די קלעפ וואס ער האט פון זיי געכאפט.

דריי טעג האבן זיי אים געפייניגט און געשלאגן. די NKVD האט פרובירט, זיי האבן געשיקט מענטשן צו אונז מיט א צעטל פון זיין האנט שריפט וואו ער שרייבט אז איך זאל זיי איבערגעבן וואו משה גראס געפינט זיך, ווייל זיינע יסורים איז נישט צום אריבער טראגן, אבער עס האט זיי גארנישט געהאלפן, משה גראס האט זיי איבערגעקלוגט, און זיי האבן אים קיינמאל נישט געקענט דערווישן.

עטליכע פון מיין מאן'ס חברים, וועלכע האבן געלערנט מיט אים אין חדר, האבן זיך פאר אים געזארגט. זיי זענען געווען פאלגע קאמוניסטן און געהאט א ווארט ביי זיי, האבן זיי פרובירט צו שתד'לען פאר אים אז מ'זאל אים באפרייען, אבער ביז ווילאנג די געהיים פאליציי האט זיך מיט אים פארנומען, האבן זיי גארנישט געקענט טוהן, אבער ווען זיי האבן אים אפגעלאזט, האבן זיינע חברים פאר אים פאראארבעט מעשים, מ'האט אים אריבערגעפירט אין א געהעריגע תפיסה קאמערל, און מען האט געשיקט צו אים א דאקטער. נאך עטליכע טעג האט מען אים באפרייט".

אויף אונזער פראגע "וואס איז געווארן מיט משה גראס?", זאגט די רביצין שווארץ: "ער האט די קאמוניסטן גוט אויסגעשפילט. ער האט זיך גוט אויסבאהאלטן, וואו ער האט געטאגט האט ער נישט גענעכטיגט, ער איז געגאנגען פון איין קעלער צום אנדערן, צו ענדע האט ער, מיט זיין פאמיליע, איבערגעלאזט די קאמוניסטן און זיך אריבערגעשוועצט די גרעניץ קיין אונגארן, און פון דארט זענען זיי אוועק קיין שווייץ.

ערשינען: חודש חשון-כסלו | באארבעט דורך: מ. פריעד

אַ געשפרעך מיט די חשוב'ע מרת רבקה ברוין תחי'

זכרונות פון מיין מאמע: "שפיצער נעיני"

ענדערש א האנט ווי אן איי!

איינמאל האב איך באקומען צווי אייער פון א גויטע. ס'איז געווען א מציאה רבה! ס'איז אבער געווען מורא'דיג א קאלטער טאג און הענטשוך האב איך פארשטייט זיך נישט געהאט. ווען איך בין אנגעקומען אהיים האב איך נישט געקענט עפענען די פינגערס. מיין מאמע האט אנגעהויבן רייבן מיינע פינגערס מיט אביסלווארעם וואסער. און איך... האב זייער געוויינט. נאך מיין שווערע ארבעט וועלן זיך נאך די אייער צוברעכן... מיין מאמע האט מיר אבער געזאגט אז איך ברויך ענדערש די האנט ווי אן איי!!

ארויסגענומען די פאפירן פון מיסטקאסטן

מיין מאמע איז געווען א קלוגע פרוי, און צו דעם, האט זי אלעמאל געהאלפן אנדערע. אין פאקינג איז געווען א איד, א שטיקל בטלן, וואס האט געדארפט פארן אין די שטאטישע אפיס עפעס ערלעדיגן. ער האט אבער נישט געוואלט פארן אליין. נו, צו וועמען ווענדט מען זיך? אוודאי צו שפיצער נעיני. ער האט געבעטן מיין מאמע אויב א גרויס מיידל פון אונז קען מיטקומען מיט אים און צוהעלפן וואס ער דארף צו ערלעדיגן. מיין מאמע האט אים אוודאי נישט אפגעזאגט און מיין עלטערע שוועסטער, וואס איז געווען דאן 16 יאר אלט איז מיטגעפארן. זייענדיג דארט, האט מיין שוועסטער געהערט ווי די באאמטע רעדן צווישן זיך אז שפיצערס פאפירן זענען אנגעקומען, אבער אזוי ווי זיי ווילן עס אונז נישיט איבערגעבן (ווייל זיי האבן דאך געוואלט צושטופן מיין מאמע'ן צו שיקן די קינדער אויף ארץ ישראל) וועלן זיי עס ארייננווארפן אין מיסטקאסטן און מאכן א שווייג. למשל די פאפירן זענען קיינמאל נישט געקומען. מיין שוועסטער האט דאס אלעס געהערט און זי איז שטילערהייט צוגעגאנגען צום מיסטקאסטן און דאס פשוט ארויסגענומען. און ... מיט אט די פאפירן זענען מיר ענדליך געפארן אויף אמעריקא! מיין מאמע האט געטון א טובה פאר יענעם איד, און דורכדעם האט זי זיך אזוי וואונדערליך אליינס ארויסגעהאלפן. פאר חסד בלייבט דער אייבערשטער נישט שולדיג.

געהאלפן א קימפעטארן

זייענדיג אין אשוי, איז איין פרייטאג צופרי ארייננגעקומען צו אונז דער אשוי'ער רב און דערציילט אז זיין רביצין האט די נאכט געבוירן א קינד און ער גיבט אכטונג אויף זיין 18 חדשים'דיגע רייזעלע, נאר יעצט דארף ער גיין דאווענען שחרית, וויל ער פרעגן מיין מאמע'ן אויב ער קען איר ביי אונז איבערלאזן אויף ביז דערוויל. מיין מאמע האט געזאגט, "ברענגטס איר נאר אהער, מיר וועלן זיך שוין זארגן אויף איר." ווען ער איז אהיימגעקומען פון דאווענען האט אים מיין מאמע געפרעגט אויב ער האט ווי צו לייגן דאס קינד. ער האט געזאגט אז ניין, און אז ס'איז אים שווער זיך אן עצה צו געבן. האט מיין מאמע געזאגט אז זי קען גערן בלייבן ביי אונז. (און זי איז טאקע געווען ביי אונז פאר צווי - דריי וואכן, א קינד וואס מיר האבן קיינמאל פריער נישט געקענט.) מיין מאמע האט אבער נישט געענדיגט ביי דעם, זי האט אים ווייטער געפרעגט אויב די רביצין האט ווער עס זאל איר טראגן עסן. אויף דעם האט דער רב געענטפערט אז ווער עס זאל טראגן האט ער, ער דארף נאר האבן וואס צו טראגן. מיר זענען דאן אריבער צו זיי אין שטוב ווי מיר האבן געקאכט זופ מיט פלייש, שיין צוזאמגערוימט די הויז און ארויפגעלייגט א ווייסע טישטוך אויפן טיש. מיין מאמע האט פשוט גענומען די גאנצע זאך אויף זיך און עס טאקע געטון ביזן סוף.

רביצין קאהן ע"ה

נאכט - די לבנה באלייכט די הימל
נאכט - עס הערט זיך קיין קיין טומל
נאכט - באבע וואו ביסטו אנטרינען?
נאכט - נישט דא! עס טוט נישט שטימען

און פלוצלינג איך זעה איר פראכטפולע געשטאלט,
א קרוין אויפן קאפ איר פנים עס שטראלט.
געקליידעט מיט בגדים - פון גאלד און בריליאנטן,
צירונג פון אלע סארטן - פערל שטיינער און דיאמאנטן.

איך שטיי און איך שטוין - באבע דאס ביסטו?
מען האט דיר דאך שוין באגלייט צום אייביגע רוה!
קיינמאל האב איך דיר מיט קיין צירונג געזען,
שטענדיג נאר אזוי איינפאך געקליידעט געווען.

דער שמייכל האט באלאכטן, ווען זי ענטפערט מיט חן,
אה, דאס וואס דו זעהסט האב איך געמאכט אליין.
ווי גוט איז מיר דא אין מיין אייגענע פאלאץ,
ווי יעדע מצוה האט אן אומגעהויער שאץ.

מיין הויז דא איז פרעכטיג מיט בריליאנטן באצירט,
די שענסטע איינריכטונגען מיט כבוד מיר מען פירט.
צוזאמען מיטן 'זיידן' זיצן מיר אויבן אן,
מלאכים ארום גרייט יעדן באגער צו טאן.

עס נעמט אונז ארום - מיט ליבשאפט אסאך,
אלע אונזערע געסט - פון בייטאג און ביינאכט.
עס הענגן אויף מיר - פיל גאלדענע קייטן,
אלע בעטגעוואנט וואס כ'האב געטאן שטענדיג בייטן,

די שמוציגע ערד - פון די פיל מאראסטיגע שיך,
שטייען יעצט און שיינען - לייכטן ווי ליכט.

די שעות פון תורה לערנען - נעמען מיר ארום,
דער קול תורה ווי זיס עס הערט זיך אומעטום.
מיין באוועמען בענקל דא - אזוי גוט עס פילט,
איך היס נישט, איך לייד נישט, איך בין נישט פארקילט.

אלע ביקור חולים'ס וואו מיינע פיס זענען געלאפן,
אלעס אלעס האב איך דא געטראפן.
א הימלישע מוזיק אזוי זיס און אנגענעם,
הער איך זינגנדיג פריילעך און באקוועם.

גארנישט פעלט, אין אונזערע אייביגע היים,
וואס איז נישט געמאכט פון ציגל און ליים.
נאר פון מעשים טובים וואס האט מיר ארומגענומען,
יא, טייערע איניקלעך - אלעס טוט דא שטימען!
מיר האבן גאר קיין שאלות - ה' הוא האלקים,
עס לוינט זיך די פלאג - מה טוב ומה נעים.

קינדערלעך טייערע, מיינע רייד טוטס געדענקן,
צו מיינע פארלאנגען זאלט איר שטענדיג בענקן.
ערציהטס אייערע קינדער צו אהבת התורה,
איינקויפן נאר פון די בעסטע סחורה.

פארשאפסט מיר דא נחת - פאר מיין נשמה אן עלי'
און איך וועל פאר אייך פועל'ן - די ענדגילטיגע ישועה!!

ליינט אין קומענדיגע אויסגאבע א לעבעדיגע שמועס וואס אוצרות האט געהאט מיט די חשובע רביצין ע"ה

*מ. **מאנדל** איז א לאנג-יעריגע העלט פראקטישענער, וואו זי האט יארן פון עקספירידיענס צו העלפן מענטשן וואס זענען שוין מיד פון גיין אהין און צוריק צום דאקטער וואס ער קען זיי גאר וויייניג העלפן. בעיקר איז מ. מאנדל ספעציאליזירט אין העלפן מענטשן מיט פראבלעמען וואס די מעדיצין האט נאכנישט געטראפן איר וועג דערצו. אזוי ווי הארץ ברענען, קאלייטעס, קראהנס און נאך אנדערע פראבלעמען וואס קומען געווענליך פון יארן עסן די נישט ריכטיגע עסנווארג, וואס דאס איז גורם אז די אינעווייניגסטע איברים זאלן קאליע ווערן און נישט סארטירן ריכטיג די שפייז וואס מ'לייגט אריין אין זיי, און זיי טוען נאר אן שאדן וואס די מעדיצינישע וועלט קען זיך קיין עצה געבן.*

מ. מאנדל איז אליין א קרבן פון די סארט פראבלעמען וואס האט איר צוגעפירט זיך אליין נעמען אין די הענט, נאכדעם וואס די דאקטוירים האבן געהויבן די הענט און געזאגט אז זיי קענען מער גארנישט טאן. בעזרת ה' איז זי שוין א צירקע דרייסיג יאהר שפעטער ב"ה געזונט, און פריי פון די סימפטאמען וועלכע האבן איר געפיייניגט פאר א לאנגע צייט.

ונשמרתם מאוד לנפשותיכם

אין א הערליכער ווינטער טאג, ווען די זון האט געשיינט און אביסל אנגעווארימט אונזער וועלט, האט זיך מיר געגלוסט אביסל ארויסגיין פארברענגען אויף די פרישע לופט. וואו גייט מען ווען די ערד איז אנגעלייגט מיט ווייכע שניי, די זון ווארעמט און די שניי צולאזט זיך און וואסער רינט פון אלע זייטן? האב איך געכאפט א שפאציר אין די נאנטסטע שאפינג צענטער.

איך האב זיך נישט געאיילט, איך האב געוואלט נעמען א קורצע וואקאציע פון טעגליכע שעה, האב איך ארומשפאצירט אין דעם שיינעם פלאץ און געגאנגען פון איין געשעפט צום צווייטן, אן קיין שום ציל עפעס ספעציעל צו קויפן. אזוי שפאצירנדיג בין איך פארביי געגאנגען א געשעפט וואס פארקויפט אלע סארט קאך צוגעהערן. איך האב אריין שפאצירט אין דעם ריזיגן געשעפט וואס האט געהאט אן אויסוואל פון פארשידענע סארט כלים מכלים שונים וואס מ'קען אלעמאל נוצן, איך האב זיך געמיטליך ארומגעקוקט, באטראכט יעדע זאך, געוואלט וויסן צו וואס מען נוצט דאס, און וויאזוי דאס קען פאר מיר צוניץ קומען?

שנעל האב איך זיך איבערצייגט אז איך בין נישט די איינציגסטע אין געשעפט. "מרס. מאנדעל" הער איך א געמיטליך קול וואס ווענדעט זיך צו מיר. א יונגע פרוי, האט געהאלטן אין די האנט צוויי פלעשלעך, זי וויל וויסן וועלכע פון די צוויי וועט זיין מער נוצבאר אין קאך צו גיסן דערפון די אויל? ווען זי גיסט אויל פון א גרויסע פלאש, ערקלערט זי מיר, גיסט זיך אן א מאס, און זי וויל קענען גיסן קלענערע קוואנטומס, ס'זאל זיך נישט איבערגיסן. דעריבער זוכט זי א פלעשל מיט א שמאלערן עפענונג אז עס זאל זיך נישט גיסן אסאך אויף אמאל, זי אינטערעסירט זיך וועלכע פון די צוויי איך וואלט רעקאמענדירט.

איך האב איר נישט געקענט העלפן אין איר דילעמא, נאר איך האב איר מסביר געווען אז איך האב נישט דעם פראבלעם, ווייל איך באנוץ זיך נאר מיט שמן זית און דער פלאש פון די שמן זית איז זייער באקוועם צו גיסן דערפון אויך אביסל אויל אויף אמאל.

די פרוי קוקט מיך אן מיט ביטערניש, צוויי טרויעריגע אויגן האבן ארויסגעשטעקט פון איר אומעטיגן געזיכט, און א שאטן פון צער האט ארומגענומען איר אויסגעמאגערטן פנים.

די טאטע פון די יונגע פרוי איז נארוואס אוועק פון דער וועלט פון אן אינפעקציע. די אנטיביאטיק

וועלט איז געוווען הילפלאז קעגן דעם שטארקן אנטצינדונג, און נאך א פארצויגענע קרענק האט ער זיך אפגעזעגנט פון די וועלט צום גרויס צער פון די פאמיליע. אין ליכט פון די שווערע וואכן וואס זי איז אריבער איז זי ארויס אן א צוועק זיך אביסל אויסלופטערן און געטאן דאס זעלבע ווי איך, פשוט ארומשפאצירט אין דעם גרויסן געשעפט און באטראכט יעדע זאך וואס קען איר בייהילפיג זיין אין קאך.

•

מיר האבן געכאפט א קורצן שמועס איבער אויל, און זי זאגט מיר מיט ביטערניש: "נארישקייטן! מיין טאטע האט אלע זיינע יארן געגעסן אסאך קנאבל, ער האט אכטונג געגעבן אויף זיין געזונט, ער האט געמאכט אסאך איבונגען, ווען נאר ער האט געקענט איז ער געגאנגען אומעטום צופיס, וואס האט דאס אים געהאלפן? קוק ווי פריצייטיג ער איז אוועק פון דער וועלט. איך וועל נישט זיין פאנאטיש, די גאנצע וועלט פירט זיך אזוי, איך האב נישט קיין כח און געדולד זיך צו אריין לייגן אין די אלע נארישקייטן, ווילאנג איך לעב וויל איך מאכן א לעבן."

דאס איז מער ווייניגער וואס זי האט גערעדט במשך דעם שמועס. איך בין געשטאנען שטיל, אויסגעהערט איהר שווער הארץ און געהאט מיטגעפיל. איך האב אויסגעווארט ביז דאס גאנצע ביטערניש איז ארויס. ווען זי איז שטיל געבליבן און מיר געגעבן די געלעגנהייט צו רעדן, האב איך איר געזאגט נישט מער ווי עטליכע ווערטער: "ווילאנג דער מענטש זאל לעבן דאס קענען מיר נישט באשליסן, אבער ווילאנג דער מענטש לעבט, קען ער באשליסן צי ער וויל לעבן געזונטע יארן, אדער ער וויל זיך פלאגן."

עס איז מיר נישט קלאר אויב די פרוי איז געווארן באאיינדרוקט פון מיינע ווערטער, אבער איך האב זיך געוואונדערט אויף די ווערטער וואס איך אליין האב ארויסגעזאגט, און אויף דעם גאנצן וועג אהיים האב איך דורכגעטראכט מיינע אייגענע רייד, און געזען ווי ריכטיג זיי זענען.

די פרוי איז נישט די איינציגסטע, און איך הער אזעלכע ווערטער גאר אפט. אבער איך האב אויסגעפינען אז דאס איז נאר א גוטער תירוץ פאר די וועלכע ווילן לעבן גרינג אן אנשטרענגונג. ווען מען זאל אביסל אויסהערן ווי לייכט עס איז זיך צו אפגעבן מיטן עסן, און וואספארא שטארקע עפעקט די ענדערונג וועט מאכן אין לעבן, וועט מען מיט גרויס שמחה און פלייס זיך נעמען אביסל צו געניסן פון די געשמאקע געזונטע עסן וואס מען האט אנטדעקט, און אויך מער הנאה האבן פון די ארבעט פון צוגרייטן דאס עסן.

אינטערעסאנט איז אויך צו באמערקן, אז אויב טוט מען די ריכטיגע השתדלות אז דאס עסן וואס מען גרייט צו, זאל זיין ריכטיג צוגעגרייט, אז מען זאל ארויסהאבן דערפון דאס מערסטע וואס מען דארף, אז עס זאל העלפן פארן געזונט, וועלן מיר זעהן אז יעדע מינוט וואס מיר שטייען אין אונזער קיך און מיר טראכטן, פלאנען, און ריכטן צו דאס עסן, זענען מיר מקיים א מצוות עשה דאורייתא, וואס דאס איז אן עקסטערע געווינס! ווי באקאנט האט אונז שוין דער רמב"ם געלערנט אז דאס געזונט איז אנגעוויזן אין וואס, וויפיל און וויאזוי דער מענטש עסט. דער רמב"ם לערנט אונז אז מיטן עסן די ריכטיגע שפייז אין די ריכטיגע צייט און אין די ריכטיגע מאס, קען מען בעזהשי"ת אויסמיידן אלע קרענק.

•

מיר לעבן אין א וועלט פון 'פלעסטיק און פאפיר'. די לופט איז פארפעסטעט מיט רויך פון גאזאלין און די פאלושן פון די סאך פאבריקן וועלכע מאכן אונזער לעבן שענער און באקוועמער. אבער דאס אלעס קומט מיט א פרייז, און מיר באצאלן דערפאר מיט אונזער געזונט.

עס איז גוט באוואוסט אז די מאדערנע וועלט האט איינגאנצן רואינירט די נאטורליכע געוואוקס פון די פראדוקטן וועלכע מיר ברענגען אריין אין אונזער הויז. אונזערע פרוכט, גרינצייג, מילכיגס און פלייש איז אנגעשטאפט מיט סינטעטישע הארמאנען געמאכט פון נאפט, גאזאלין, דיזעל און פעק. יא! אויך פון באשטאנדטיילן פון חיות, בהמות, פליגן, דשוקעס, ספיידערס, און נאך פארשידענע שרצים וועלכע ווערן גענוצט צו מאכן פארשידענע 'פלעיווערס' אז דאס עסן זאל באקומען עפעס א טעם מען זאל עס קענען נעמען אין מויל. די פרוכט ווערן באשפריצט מיט גאז עס זאל האבן א שיינען קאליר, און די גרינצייג ווערט געוואקסן אין פלאסטיק שטובער וואס קיין שום נאטורליכע זאך קומט נישט צו דערצו.

א חשובער רב איז געגאנגען אמאל זען אתרוגים פאר סוכות. עס איז געווען אין טאג פון שלש-עשרה מדות, און דער סוחר האט ארויס געברענגט גאנצע קעסטלעך מיט גרינע הערליכע אתרוגים פארן רב. דער רב באטראכט די אתרוגים איינמאל און נאכאמאל, ער נעמט יעדן אתרוג אין די האנט און דרייט דאס אהער און אהין. דער סוחר וואונדערט זיך וואס דער רב קוקט אזויפיל, זאגט אים דער רב: "עס איז זיבן טאג ביז סוכות, און איך זעה נישט וויאזוי די גרינע אתרוגים זאלן קענען ביז סוכות באקומען עפעס א קאליר פון אן אתרוג". זאגט דער סוחר מיט א שמייכל: "דער רב זאל זיך נישט זארגן, קומט צוריק מארגן און איר האט שיינע גאלדענע אתרוגים."

דער רב פאלגט אויס, און ווען ער איז צוריקגעקומען דעם אנדערן טאג האט דער סוחר געהאלטן ווארט... ער עפנט דעם פריזדשידער און פאקט אויס איין קעסטל נאכן אנדערן. דער רב דערקענט די קעסטלעך פון נעכטן, ער קוקט אריין אין דעם ערשטן קעסטל און צו זיין איבערראשונג זענען אלע אתרוגים א שיינע גאלדענער קאליר, גענוי ווי דער סוחר האט פארשפראכן. דער סוחר דערציילט זיין 'טריק', ער האט אריינגעבלאזן א סארט גאז אין דעם פריזדשידער, וואס האט געגעבן פאר די אתרוגים דעם ריכטיגן קאליר! (פארן רב איז נאר געבליבן צו מברר זיין אויב די סארט אתרוגים זענען ראוי צו מאכן א ברכה...)

צו בייטן דעם סטאנדארד פון דעם היינטיגן פארגעשריטענעם לעבן איז אוממעגליך. מיר קענען נישט צוריקגיין צו די תקופה פון בעפאר די קאמפיוטער עפאכע, און מיר קענען אויך נישט צוריקגיין צו די צייטן ווען מען איז ארויס אין גארטן און געשניטן פון דארט א צוויבעלע מיט אן אוגערקע וואס מ'האט זיך איינגעבויעט און געגעסן אין זעלבן טאג. מיר קענען אויך נישט לעבן אן א פריזדשידער און מיר קענען כמעט נישט לעבן אן דעם מיקסער, בלענדער, און געשיר וואשער. אבער מיר קענען זיך יא אביסל אריינטאן אין דעם ענין פון געזונטהייט, זיך לערנען וויאזוי צו גיין איינקויפן אין סופער מארקעט, וועלכע עסן עס איז דאס מערסטע וויכטיג פארן געזונט פון אונזערע פאמיליעס, וועלכע נאשערייען זענען דאס שעדליכסטע און וועלכע באשטאנדטיילן מיר זאלן בכלל נוצן אין אונזערע געקעכטס און געבעקס.

ווען מ'וועט זיך נאר אביסל באקלערן ווען מ'גרייט צו דאס עסן, וועט מען געוואויר ווערן אז מען דארף טראכטן, נישט נאר וואס זאל איך היינט צוגרייטן צום עסן, נאר מען דארף אויך טראכטן אז דאס עסן זאל זיין געזונט און זאל טאקע טאן די פעולה וואס דאס עסן דארף צו טאן פאר די מענטשהייט. אז איך מאך דעם טשאלענט, אדער גרייט צו די פיש, אז איך באק חלות לכבוד שבת – וואס ווי באקאנט זענען די שבת'דיגע מאכלים א סגולה פאר א רפואה – קענען מיר מיט אביסל קאפ און מח נוצן די זעלבע אינגרידיענטס, און אנשטאט מען זאל זיך שפירן נאכן עסן מיד און שווער, וועט מען זיך פילן גרינג און זאט, די אויגן וועלן זיך נישט קלעבן אינמיטן עסן. דער טאטע וועט נישט איינשלאפן ביים טיש ווען די בני בית און אלע געסט זיצן מיט דרך ארץ און ווארטן אז דער ראש המסובים זאל באשיינען די סעודה. ווי אויך וועט דער זונטאג טאג זיין פיל געשמאקער, גרינגער און מ'וועט זיך שפירן פול מיט מוהט, ענערגיע און כח, בעזרת ה'.

דערשרעקט אייך נישט!

געזונטערהייט...

ווען מ'רעדט פון אריבערגיין פון דעם גרינגן-לעבן סטאנדארט צו א מער נאטורליכע און געזונטערע קיך, ווערט מען אביסל אנגעצויגן. מ'ווייסט נישט פון וואס מען רעדט, עס דוכט זיך אז מ'דארף יעצט גיין זוכן שפייז אין די ווייטע מרחקים, און מ'ווייסט נישט אז דא אונטער די נאז, אין דעם זעלבן גראסערי אדער סופערמארקעט וועט מען זיך איינהאנדלען די ריכטיגע שפייז.

נישט געזארגט, מיר ווילן אייך נישט עצה'נען צו עסן 'אלפאלפא ספראוטס' (וואס איז דאס?...), און מיר ווילן אייך נישט פיטערן מיט 'טאפיו'. מיר ווילן אויך נישט איר זאלט שלינגען אלערליי וויטאמינען און טרינקען נאר 'אלאווערא דזשוס'. נאר... מיט די פשוט'ע עסנס וואס איר פארמאגט "אין אייער קאך שענקל", וועלן מיר אייך צוביסלעך אריינברענגען אין דעם אזוי גרינגן פעלד, און איר וועט זיך זעלבסט איבערציגן אין דעם דראסטישן חילוק וואס דאס וועט אייך מאכן, בעזהשי"ת.

באקן חלות

מיר האבן שטענדיג געוואוסט אז ווייץ איז דער קעניג פון תבואה. היינט זאגן אבער עקספערטן אז ווייץ איז גאר שעדליך פאר דעם פארדייאונג, און א גרויסע צאל מענטשן מיידן אויס ווייץ און עסן נאר ספעלט. איז דאס ריכטיג? איז ספעלט געזונטער און שאפט ווייניגער פראבלעמען?

מיר וועלן אי"ה נאך רעדן דערוועגן אבער ערשט וועלן מיר אייך געבן צו פארזוכן א ריכטיגע שטיקל חלה, געבאקן פון ארגאנישע פראדוקטן, און דערנאך וועלן מיר ערקלערן פארוואס די רעזולטאטן זענען אזוי דראסטיש.

מיר נוצן פאר די חלות לכבוד שבת 7 באשטאנדטיילן, קעגן די זיבן טעג פון דער וואך.

- 6 פונט ארגאניק ווייסע מעל, ORGANIC WHITE WHEAT
- 3 אייער מוז זיין ארגאניק.
- 6 אנסעס ארגאניק ברוינע צוקער.
- דריי פלאכע לעפל ים זאלץ.
- 6 אנסעס שמן זית.
- 9 פלאסטיק זיפ לעפל שטויב הייוון.
- 6 גלעזער 7 OZ CUPS וואסער.
- 1 גלאז פון 8 OZווארימע וואסער עקסטער פאר די הייוון.

איך וויל קלאר מאכן, אז עס מוז אויסדריקליך גענוצט ווערן ארגאנישע פראדוקטן, און נאר שמן זית! אויב וועט נישט גענוצט ווערן ארגאנישע פראדוקטן איז איינגאנצן נישט אינטערעסאנט צו נאכפאלגן, ווייל דער סוד ליגט אין די סארט פראדוקטן און אויף דעם אופן וואס עס ווערט צוגעגרייט.

לאמיר קודם גיין אין געשעפט און אייך באפרידנן מיט די ריכטיגע באשטאנדטייל. אז איר וועט זיך איינגעוואוינען זיי צו נוצן, וועט איר אי"ה זען וואונדערליכע רעזולטאטן.

מיר נוצן נאר די מעל פון די קאמפאני BEST FLOUR, הייוון איז די בעסטע "גפן" און עס מוז זיין DRY YEAST, אויל נוצן מיר נאר שמן זית EXTRA LIGHT אדער EXTRA MILD, צוקער מוז זיין נאר ארגאניק. ווי אויך מוז זיין נאר ארגאניק אייער. זאלץ איז די בעסטע ים זאלץ (SEA SALT), וואסער איז בעסער צו נוצן געפילטערט דורך א גוטן פילטער. (אין פלעצער וואו ס'איז אוממעגליך צו באקומען ארגאניק אייער זאל מען גוט נאכקוקן אויב עס שטייט אויף דעם פאקונג FREE OF ANTIBIOTIC און FREE OF HORMON און FREE ROAMING HENS. דאס איז די בעסטע אויסוואל, אבער די בענעפיטן דערפון זענען אביסל שוואכער ווי די פון ארגאנישע אייער.)

ביז דא האט איר זיך שוין איבערצייגט אז מיר נוצן גאנץ נארמאלע באשטאנדטיילן וואס געפינט זיך אין יעדע אידישע שטוב. נאר דער אונטערשייד איז, אז עס איז פון א גוטן קוואליטעט. זארגט אייך נישט, עס קאסט טאקע אביסל טייערער ווי די פראסטע באשטאנדטייל, און איר וועט זען אין אייער גראסערי אדער א קליינעם דיפערענץ אינעם חשבון, אבער אז איר וועט זיך ארומזען מיט די בענעפיטן דערפון, וועט איר זיך איבערצייגן אז ס'איז גאר ביליגער.

יעצט לאמיר צוגרייטן די באשטאנדטייל פאר די טייג.

נעם די אכט אונסעס ווארימע וואסער, לייג אריין דערין די הייוון, און מיש דאס גוט אויס.

זיפ אפ די מעל און לייג דאס אריין אין שיסל פונעם מיקסער.

אין איין זייט פון דעם שיסל שאר אוועק די מעל און לייג דארט אריין האלב פון די צוקער.

גיס ארויף די הייוון אויף די צוקער און דעקט צו דאס שיסל, לאז דאס שטיין. די הייוון וועט אנהויבן זיך מערן און עס וועט אנהויבן צו קאכן (באבלען). דאן ווארט ביז עס הערט אויף צו קאכן. דאס נעמט ארום 20 מינוט.

ווען די הייוון איז שוין בארואיגט, לייג אריין אלע אנדערע אינגרידיענס. מ'דארף אכטונג געבן אז די זאלץ זאל נישט גיין אויף די הייוון, ווייל דאס קען מאכן אז די חלות זאלן נישט אויפגיין אזוי שיין, עס איז אויך ראטזאם צו גיסן די איבריגע צוקער אויף די הייוון.

לאזט דאס קנעטן פאר דרייסיג מינוט.

נעמט גלייך חלה און פלעכט דאס גלייך. מ'טאר דאס נישט לאזן אויפגיין פארן פלעכטן, אזוי באקומט מען די ריכטיגע טעם פון די חלות.

נאכן פלעכטן לאזט מען עס אויפגיין (ווילאנג די בעקעלע ווערט פול, נישט איבער-יערן). שמירט אן די חלות און לייגט ארגאניק סעסאמי סידס.

באקן דאס אויף 350 - 375 פאר איין שעה, אדער ביז עס ווערט א שיינע קאליר (יעדער לויט זיין אייגענע אויוון).

איך וואונטש יעדן א גוטן אפעטיט! איך וויל אבער אויך בעטן די חשובע פרויען וועלכע זענען נאכגעגאנגען די פונקטליכע אנווייזונגען, ביטע אונז לאזן וויסן וויאזוי איר האט זיך געשפירט מוצאי שבת נאכן עסן די 'דעלישעס' חלות. און אויב האט איר נאך פראגן זייט אזוי גוט און ווענדט זיך צו 'אוצרות'. מיר וועלן אייך אי"ה ארויסהעלפן ווי ווייט מעגליך.

מ'קען זיך ווענדן שריפטליך צו: oitzres1294@gmail.com

Pastrami Over Puff

צוגעהערן:

פעקל large pastry squares
1 פעקל פאסטראמי
2 צוויבל
1 גרויסע לעפל onion soup mix
1 גרויסע לעפל קעטשאפ
1 קליינע לעפל mustard
2 קליינע לעפל barbecue sauce
½ לעפל צוקער

אנווייזונגען:

- צושנייד די צוויבל אין האלב, דערנאך שנייד דינע סלייסעס
- דינסט עס אין אויל אויף א נידעריגע פלאם פאר 1 שעה
- צושנייד די פאסטראמי אין ¼ inch strips
- לייג צו די איבעריגע צוגעהערן, קאך עס אויף א medium פלאם פאר 10 מינוט
- לייג אויס די טייג אין א lined cookie sheet באק עס אויף 375 פאר 20 מינוט

Tropical Salad

צוגעהערן:

1 פעקל shredded cabbage
2 גלאז פרישע sugar snap peas
1 גלאז baby carrots
1 רויטע פאפריקא
1 געלע פאפריקא
1 אראנזשע פאפריקא

dressing:

½ גלאז צוקער
¼ גלאז אויל
½ גלאז לעמאן דזשוס
4 לעפל וואסער
1 קליינע לעפל זאלץ

אנווייזונגען:

- צושנייד די פאפריקא אויף דינע strips
- Slice די מייערן
- שנייד אפ די עקן פון די peas און לייג עס צו
- לייג צו די קרויט
- אין אן עקסטערע שיסל, מיש אויס די צוגעהערן פאר די dressing און גיס עס איבער די salad

א שנור'ס חשבון הנפש

לכבוד מיין טייערע שנור:

מזל טוב! היינט נאכט ביזטו געווארן א מאמע.

היינט נאכט ווען דיין הארץ האט זיך דערברייטערט ארייננצולאזן א קליינע מענטשעלע וואס וועט אט-אט ווערן דיין גאנצע וועלט, האף איך אז ס'איז אויך צוגעקומען א קליין ווינקעלע פאר מיר - די באבע פון דיין קינד.

איך בעט נישט קיין גרויסע זאכן, איך וועל זיין צופרידן מיט א קליין שטיקל - אפילו נאר אן אויג פון א נאדל: אביסל פארשטענדעניש אביסל געפיל, אביסל ווארימקייט ווען עס קומט צו דיין מאן'ס משפחה.

פאר קנאפע צוואנציג יאר צוריק האב איך אויך ארומגעהאלזט מיין ניי געבוירן אינגעלע - דיין מאן - אין געפילט אן אויסברוך פון געפילן וואס נאר א מאמע שפירט ביים געבורט פון איר קינד. איך האב ארייגעקוקט אין די פיצעלע טונקעלע אויגעלעך און זיך באגעגנט מיט זיין אומשולדיגע בליק און דאס אנגעוויזנקייט וואס האט ארויסגעשריגן פון זיי, און מיין מאמישע הארץ האט זיך צוּוואקסן.

איך האב זיך געפילט פשוט וויכטיג.

דאס קליין קוויטשעדיגע עופה'לע, אינגאנצן זיבן פונט, דארף מיר האבן. קיינער אין די וועלט קען נישט איבערנעמען מיין ראלע. קיינער קען עס נישט אויספירן אזוי גוט ווי איך.

עס איז געווען א צייט וואס איך בין געווען די וויכטיגסטע מענטש אין די וועלט פאר מיין זון.

מיין ליבע שנור, עס וועט קומען דער טאג אי"ה וואס דיין זון וועט אופטווישן דיינע ווארימע פיר ווענט צו זיין אייגענע שטוב. זיין אשת חיל וועט פארנעמען זיינע געדאנקען פון אינדערפרי ביז ביינאכט און דו וועסט דארפן זיין דאנקבאר אויב עס וועט איבערבלייבן עפעס רעשטלעך פאר דיר.

ווייַן נישט מיין שנור, עס איז די גרעסטע ברכה. אבער פארט, פשוט ווייל אפילו מאמעס זענען געמאכט פון פלייש און ביין, וועט דיר שטיקן ביים האלז און אונטער דיין שמייכל וועלן אויך זיין טרערן.

דו וועסט פרובירן מיט אלע מיטלען אנצוהאלטן דעם פארבינדונג מיט דיין זון.

דיין זון וואס האט יעדן אינדערפרי אוסגעבראכן זיין מאלצייט אויף דיין אקסל ווען ער איז געווען עטליכע מאנאטן אלט, און נאכדעם געשמייכלט צו דיר מיט פארלייכטערונג און דו האסט אים ארומגעהאלזט ווילאנג איר זענט ביידע געבליבן אן אן אטעם.

דיין זון וואס ווען ער האט געברענט פאר פיבער אין די קליינע נאכט שעות איז דיין מאן ארוסגעלאפן אין די מערדערליכע פרעסטן צו ברענגען אקומול פון א פיר אין צוואנציג שעה'דיגן אפטייק און דערווייל האסטו אים ארומגעטראגן אין די הענט, געוויגט און זיך געוואונטשן איבערצונעמען זיינע ווייטאגן ווען ער האט זיך געריסן פאר יסורים.

דיין זון וואס האט געמאכט דיין הארץ איינפאלן יעדעס מאל ווען זיין מלמד האט אנגערופן זיך באקלאגן אז האט ווייטער געשטערט ביים שיעור.

דיין זון וואס האט דיר געמאכט דורכגיין אן עמאציענעלע ראולער קאוסטער ביז ווי לאנג ער האט זיך ענדליך אויסגעמענטשלט.

אין אט ביים סאמע פונקט פון נחת קומט דיין שנור און עסט די פירות וואס דו האסט איינגעזייעט.

יא, דו ווייסט אז דאס איז דער סדר העולם אבער... דו גלוסט אזוי צו בלייבן א חלק פון זייער וועלטל.

דעריבער וועסטו זיי אנרופן איינלאדענען אויף א שבת, פארשלאגן אן עצה, אויפקלערן דיין מיינונגען.

אין פלוצלינג וועסטו באמערקן אז איינלאדענונגען ווערן אפגעזאגט, די עצות ווערן איגנארירט, דיינע מיינונגען ווערן אנגענומען ווי קריטיק.

דו וועסט זיך אנכאפן ביים קאפ און זיך פארענטפערן אז דו האסט גארנישט געמיינט. דו האסט פשוט געוואלט בלייבן א טייל אין זייער לעבן.

דו האסט נישט געוואלט בלייבן אליין אינדרויסן אין די קעלט.

עס קען זיין אז זיי וועלן פארשטיין און דיר געבן נאך א געלעגענהייט.

עס קען זיין אז דו וועסט זיך ווידער נישט קענען איינהאלטן און זיי פראסט און פשוט טרעטן אויף די הינער אויגן.

אין זיי וועלן פארקלאפן די טיר.

אזווי עס הערט זיך - פארקלאפן דעם טיר!

היינט ווייס איך אז א פרישע פארפאלק דארף אסאך ווארימקייט, אסאך איינזעהעניש און בעיקר אסאך פריוואטקייט אז זייער באדן זאל האבן א קיום.

איך ווייס אויך אז איך האב נישט געוואלט נאכלאזן דעם שטריק, עס שטארק שטארק אנגעהאלטן ווי לאנג עס האט זיך צוטיילט.

אבער אפשר איז שוין צייט צו פארקניפן דעם ריס?

מיין טייערע שנור, מזל טוב! היינט נאכט ביזטו געווארן א מאמע.

היינט נאכט ווען דיין זון ליגט אויף דיינע הענט און דו האלטסט אים אן פעסט אז קיין ווינט אויף די וועלט קען אייך נישט אפטיילן, פארשטיי מיין קלעם ווען מיין זון האט זיך ענדליך יא אפגעטיילט פון מיר.

פארשטיי אז עס זענען באגאנגען געווארן טעותים פון ביידע זייטן, און אפילו אויב דער גרעסער שולד ליגט אויף מיר, פארשטיי אז עס איז נישט געקומען פון שלעכטיגקייט אדער קיין בייזער ווילן, חלילה.

פארשטיי, און אין דעם זכות וועט דיין שנור אויך פארשטיין.

שרייבט מיט בלוט אין טרערן:

דיין שוויגער'

לאמיר רעדן אפן

צווישן אונז מיידלעך געערעדט...

די זיסע יונגע יארן...

ט. לאקס

מיין לעבן
באשטייט פון
נארישקייט.
מיין לעבן
א קייט פון
ליידיגקייט.
חבר'טעס,
פארברענגען,
לערערינס,
פארהערן.
שעה נאך שעה
יאר נאך יאר.
איך טראכט און
איך טרוים פון,
קומענדיגע,
גליקליכע,
לעבנס טעג.
ווען איך וועל
זיין דאס
וואס
לערערינס
רימען אויס:
אידישע מאמע!
עקרת הבית!
ווען איך וועל
שטאלצערהייט
פארדינען
דעם טיטל
אשת חיל.
***
ווען איך וועל
געדענקען
און בענקען.
זיך באקלאגן,
און זאגן:
"וואו זענען
פארשוואונדן
די זיסע
יונגע יארן?!"

קליין געלט

פאר אונזערע יונגע אוצרות

בוי אויף דיין געשמאק!

basket פרוכט
לכבוד חמשה עשר בשבט

צוגעהערן:

1 גרעיפפרוכט
1 קליינע קיווי
½ קאפ בלובערים
½ קאפ קרעיזינס (craisins)
1 עפל
1 אראנזש

געצייג פאר דיר:

מעסער
Toothpicks
Cutting board
Flower Cookie cutter
marker פעדער אדער

אנווייזונגען:

אנווייזונגען פאר די Basket

1. לייג אראפ די גרעיפפרוכט מיט די core פון אויבן.
2. צייכן אן מיט א פעדער וואו דו דארפסט שניידן. זעה בילד #1
3. מיט א מעסער שנייד דורך דיינע צייכענעס.
4. שנייד ארויס די גרעיפפרוכט פון די אונטער די הענטל. אויב דו האסט ריכטיג געשניטן וועט דיין גרעיפפרוכט אויסזעהן ווי א basket מיט א הענטל פון אויבן.

בלובעריס און קרעיזענס:

נעם א toothpick און פיל עס אן מיט בלובעריס אדער מיט קרעיזענס.

קיווי בלום:

1. האלט די קיווי אין דיין האנט אזוי ווי דו האלטסט אן אתרוג.
2. צייכן אן מיט א פעדער 5-7 points איינציג אפגעריקט, ½ אינטש העכער די מיטן פון די קיווי.
3. יעצט צייכן אן 5-7 points איינציג אפגעריקט, ½ אינטש אונטער די מיטן. די points פון אויבן און אונטן זאלן לויפן שיף, נישט איינס אונטער די אנדערע. זעה בילד #1
4. מיט דיין פעדער מאך א שטריך פון א פינטל פון אונטן צו א פינטל פון אויבן א.א.וו. עס זאל אויסקומען א zig-zag צייכן ארום און ארום.
5. יעצט קענסטו שניידן אויף דיינע צייכענעס. געב אכט נישט דורכצושניידן טיפער ווי ביז אינמיטן פון די קיווי.
6. אויב דו האסט ריכטיג געשניטן וועסטו טרעפן צוויי זיסע קיווי בלימען.

עפל – אראנזש בלום :

1. מיט א שיילער שייל אפ די לענגסטע שטיקל שאלאכץ וואס דו קענסט, גייענדיג רינגס ארום.
2. הייב אן צו דרייען די שטיקל שאלאכץ פון די עק, ביז עס פארעמט זיך אויס א זיסע רויז.
3. באפעסטיג די רויז מיט א toothpick.

עפל בלום #2:

1. שנייד אראפ פון איין זייט פון די עפל א שטיקל בערך ¼ אינטש דיק.
2. מיט א קליינע flower cookie cutter שנייד אויס א בלום.
3. פארענדיג די בלום מיט א בלובער, אדער קרעיזין אינמיטן.

יעצט ביזטו גרייט צוזאמצושטעלן דיין הערליכע פרוכט basket לכבוד חמשה עשר לויט דיין אייגענע געשמאק!!

קעסט פרובירן צו מאכן נאך בלומען פון אנדערע פרוכט?? אדרבה, מירווארטן צו זען די "פרוכט" פון דיינע אייגענע הענט!

עצות פון מיר:	גיב אכט:	האסטו געוואוסט אז:
געוואוין זיך צו ארבעטן זויבער. רוים זיך נאך ווען דו האסט געענדיגט.	וויאזוי דו באנוצט זיך מיט א מעסער.	גרינע עפל ווערן נישט ברוין ווען מען לאזט עס שטיין.

געבויט מיט געשמאק!

משפחת סופר

ברכה מאשקאוויטש
קלאס 6

סילקי שערה

ב.ד. רייכמאן כתה ח
מ.ר. רייכמאן כתה ה

משפחת שפיצער

״א טאג מיט די טויבערס״

אינגלעך שרייבן נישט קיין טאג־בוכער; עס איז א פאקט. נאר פאר באבי טויבער קען בייפאלן אזא מאדנע בייפאל!

באבי טויבער וואוינט און אונזער הויז שוין עטליכע יאר צייט, זינט זיידי טויבער איז אוועק פון די וועלט. זי זיצט און א רעדער בענקל און יעדן אינדערפרי קומט א נוירס פאר צוויי שעה איר ארויסהעלפן, און דערנאך נאכאמאל נאכמיטאג, איר ארויסצונעמען צו אירע איבונגען. (זי האט פיינט אירע איבונגען שנאת מות, און פרובירט זיך אלץ ארויסצודרייען דערפון, טיילמאל מיט הצלחה.) אבער אויב איר מיינט אז זי איז א טרויעריגע אדער פארביטערטע, קענט איר נישט אונזער באבע!

זי זאגט קיינמאל נישט ׳אין מיינע צייטן...׳ ווי טייל אנדערע באבעס גלייכן זיך אויסצודריקן. זי לאכט די העכסטע פון מיינע וויצן, און ווען איך און שמחה׳לע טוען אן קינדערישע שטיק, קען זי קוים באהאלטן איר הנאה.

ווען מענטשן לויבן אונז פארן אריינעמען אונזער באבע אין אונזער שטוב, קומט מיר ממש צו לאכן. איז דען שווער צו וואוינען אינאיינעם מיט דיין בעסטער חבר?

באבי איז נאך בעסער ווי א חבר. ווען מאמי שרייט אויף מיר, מישט זיך באבי אריין מיט א מעשה, קשיא אדער פארלאנג, און זי האלט מאמי אזוי לאנג פארנומען ביז זי פארגעסט אז זי האלט אינמיטן א פסק. טאטי טענה׳ט אז ווען ער און זיינע געשוויסטער זענען געווען קינדער, איז באבי געווען א שטרענגע מאמע, אבער איך קען זיך עס נישט פארשטעלן. זי איז פשוט די בעסטע באבע אויף די גאנצע וועלט!

הערשי 9.

יעצט פארשטייסטו פארוואס איך האב נישט געקענט אפזאגן באבי, ווען זי האט מיר געגעבן דעם טאג־בוך?

באבי האט געבעטן אז ווען עס פאלט מיר איין זיך צו ווערטלען אויף איינעם׳ס חשבון אדער צו טשעפענען מיט עפעס, זאל איך עס קודם אראפשרייבן. אפשר אויב איך וועל עס זעהן שריפטליך וועט מיר אוועקגיין דער אפעטיט, אדער וועל איך כאטש איינזעהן אז ס׳איז נישט שיין אזוי צו זאגן אדער טוהן.

איך ווייס, אז מיט איינעם מיינט זי מיינע געשוויסטער; ספעציעל ברכי וואס איז נעכטן ארומגעגאנגען מיט אן אנגעבלאזענע פנים און רויטע אויגן און נאז וואס זי האט געהאלטן און איין ווישן ווי זי וואלט געווען פארקילט. גלייב מיר, איך בין נישט הארצלאז, אבער פארוואס מעג זי דרש׳נען גאנצע טעג, ווי זי וואלט געווען אונזער מנהל אדער כאטש דער דובנער מגיד, אבער ווען איך עפן אמאל מיין מויל קוקט מיר יעדער אן מיט בייזע בליקן.

איך ווייס נישט וואס עס קען העלפן צו שרייבן דערוועגן, אבער ווען באבי טויבער בעט עפעס, איז שווער צו זאגן ניין. דערפאר, אפילו אויב עס פילט זיך ווי מען רעדט צו זיך אליין און אפילו אינגלעך שרייבן נישט קיין טאג־בוכער, דאך... שרייב איך יא.

באבי טויבער דאס איז פאר דיר.

הערשי

ברכה 12.

טייערע טאג־בוך:

לאז מיר זיך פארשטעלן: איך בין ברכי טויבער, צוועלף יאר אלט, אבער קלוג ווי איך וואלט געווען כאטש זיבעציג.

דער פראבלעם איז, אז נישט יעדער האט דעם שכל דאס צו אנערקענען.

ווילסט הערן א ביישפיל? אדרבה, הער וואס איז פארגעגאנגען נעכטן ביי נאכטמאל.

מיין לערערין האט גערעדט אזוי הארציג און איך בין געווארן אזוי איבערגענומען אז איך האב קוים געקענט ווארטן עס צו דורכרעדן מיט מיינע

באבי טויבער

ברידער. צווישן אונז גערעדט איז עס אסאך מער נוגע פאר זיי ווי פאר מיר; נישט אזוי?

נו, געזאגט און געטאן. צווישן די פלייש און קארטאפל האב איך אנגעהויבן יעדן מעורר זיין וואס עס איז די וויכטיגסטע פאר זיי צו מתקן זיין לכבוד דעם נייעם יאר. איך בין פארט די עלטסטע אין שטוב און דערצו אויך דער גרעסטער מבין. אבער מיינסטו דען אז מיינע ברידער זענען מיר דאנקבאר געוועו? א נעכטיגן טאג!

קוים וואס איך האב געעפנט מיין מויל, איז הערשי גלייך אריינגעשפרונגען, ווי דער אויבער־חכם וואס ער איז, און געפסקנט אז איך דארף זיך פארנעמען נישט צו רעדן אינמיטן עסן: 'אין מסיחין בסעודה'. שמחה'לע איז זיכער גלייך צוגעשטאנען צו אים און מיט א גלאטן פנים מיר אנגעבאטן, אז איך מוז בכלל נישט רעדן.

באבי טויבער וואס וואוינט אין אונזער הויז, און איז בדרך כלל די בעסטע באבע פון די גאנצע וועלט, האט פארגעשלאגן אז זי איז מיר אלץ גרייט אויסצוהערן צווישן 5:00 אין 4:00 (די שעות איז זי במילא נישט אינדערהיים, וויל זי גייט דעמאלטס צו איר איבונגען קלאס, וואס זי האט אזוי פיינט).

בקיצור, יעדער ביים טיש האט זיך געווארפן פאר געלעכטער, און דודי, וואס איז געווארן אנגעשטעקט פונעם צולאזטן אטמאספער, האט אויסגעליידיגט זיין גאנצע טעלער זופ אויף מיין קאפ!

יעצט פארשטייט איר וואס איך מיין? אפילו איך בין פול מיט גוטע געדאנקען און איינפאלן, ממש ביז צום פלאצן, האב איך עס נישט מיט קיינעם ווען צו טיילן.

היינט אינדערפרי האט מיר באבי געגעבן א געשאנק: א קליינע העל ראזע ביכעלע מיט א רויטע שלאס – מיין אייגענעם טאג־בוך! זי האט מיר געראטן אריינצושרייבן דארט אלע מיינע געפילן וואס מיינע ברידער זענען נישט גרייט אויסצוהערן. נו,

דאס איז סך הכל זייער פארלוסט!

אויף ביזדערווייל, ווילאנג מיינע ברידער וועלן איינזעהן וויפיל מיינע באמערקונגען פעלן זיי אויס צום טאג טעגליכן לעבן, ביסטו מיין איינציגסטע צוהערער.

נישט אזא שלעכט געשעפט. הא?

מיט פיל ליבשאפט
און אויך כבוד: ברכי

דודי 2 און א האלב.

איך ווייס נישט פונקטליך וואס א טאג־בוך איז. באבי האט מיר געזאגט אז עס איז א בוך פאר גרויסע אינגלעך אריינצושרייבן אלע זייערע איבערלעבענישן, און ווען איך וועל זיין א זיידע וועל איך עס קענען לייענען פאר מיינע אייניקלעך.

איך האב געזאגט פאר באבי אז איך האב נישט קיין ספעציעלע איבערלעבענישן; יעדן טאג איז די זעלבע: איך שטיי אויף, עס פרישטאג, גיי אין חדר, לערן אביסל, שפיל אביסל, קריג זיך אביסל, דערנאך גיי איך אהיים פאר נאכטמאל, איך שפיל און קריג זיך נאכאמאל און שפעטער גייט מען שלאפן. מיין גאנצע לעבן איז א גלגל החוזר. (איז עס נישט א גוטע אויסדריק? איך האב געהערט אמאל טאטי עס נוצן.)

באבי האט געשמייכלט, און געזאגט איך זאל פרובירן.

איך ווייס נישט פארוואס איך דארף ארבעטן אזוי שווער פאר מיינע אייניקלעך. עס איז בכלל נישט קיין יושר, ווער רעדט נאך פון דרך ארץ? אבער ווען איך האב עס געזאגט פאר באבי, האט זי געלאכט אזוי שטארק; זי איז שיעור ארויסגעפאלן פון איר רעדער בענקל.

דער עיקר איז אבער אז זי האט פולשטענדיג צוגעשטימט מיט מיר, און געזאגט אז איך מוז עס נישט ווייזן פאר זיי, נאר אויב איך וויל.

איך מוז מודה זיין אז עס האט מיר געמאכט פילן אסאך בעסער איבער דעם גאנצן טאג־בוך זאך.

שמחה'לע

נ.ב.

הערשי לאכט פון די גאנצע השגה פון א טאג־בוך; ער טענה'ט אז טאג־בוכער זענען נישט פאר קיין יונגלעך – גרויסע אדער קליינע.

ער האט געגעבן א נאמען פאר זיין טאג־בוך און מיר גע'עצה'ט צו טוהן די זעלבע. 'אויב מען שרייבט צו איינעם מיט א נאמען פילט זיך נישט אזוי ווייט ווי מען רעדט צו זיך אליין.'

איך פיל נישט ווי איך רעד צו זיך אליין; איך שרייב דאך פאר מיינע אייניקלעך. אבער מיט הערשי איז גרינגער סתם צו פאלגן ווי זיך קעגנשטעלן. אויב איך בין נישט גלייך איינשטימיג מיט אים וועט ער רעדן און רעדן און רעדן ביז ווילאנג מיין גאנצע קאפ ווערט פול מיט זיינע ווערטער און עס בלייבט נישט קיין פלאץ פאר מיין אייגענע מיינונג.

נא, אויב א נעמען זאל זיין א נאמען. איז וואונטש מיר א מזל טוב, טובי' איז געבוירן.

נ.נ.ב.

הערשי רופט זיין טאג־בוך: 'תם־קאפ', ווייל ער זאגט אז נאר א תם קען אויסהערן אלע זיינע בויך קרעמפן און זיך לאזן אנקאטשקענען פון דעקל צו דעקל אן א ווארט פראטעסט.

שמחה'לע 7.

ש. קעניג

ווינטער מיט די קאטשקעס

די וואסער איז געווען שמוציג און גראזיג, אבער פאר די ברוינע קאטשקעלעך האט עס בכלל נישט געשטערט. מיט א הויכע גערודער האבן זיי געלאנדעט אויפן אויבערפלאך פונעם טייך, פלאטשקענדיג מיט פארגעניגן אנטקעגן די קלארע זון שטראלן.

"קוקט נאר דארט!" האט די ברוינע מאמע קאטשקע געקוואקעט, פאכענדיג מיט איר פליגל. "אן אינזל! דאכט זיך מיר אז די ווייסע קאטשקעלעך פארברענגען דארט געשמאק."

"אפשר האבן זיי אפילו עפעס צו עסן, חוץ נאסע גראז", האט זיך אנגערופן די בעיבי קאטשקעלע, "איך בין אזוי הונגעריג."

"נו, געגאנגען!" האט געברומט דער גרויסער טאטע קאטשקע און אלע האבן אים נאכגעפאלגט אין א גלייכע ליניע. ווי נאר זיי האבן זיך אביסל דערנענטערט, האט א געשריי אדורכגעשניטן די לופט.

"עך, קוקטס נאר ווער עס קומט, ברוינע פארשמירטע קאטשקעס! און זיי קומען צו אונז!"

"אוי ווי, זיכער ווילן זיי אונז צונעמען דאס ביסל עסן וואס מיר האבן דא. מן הסתם קומען זיי, פונקט ווי אונז, פון די קאלטע לענדער צו פארוויילן דא דעם ווינטער."

"איך האף אז זיי ווילן זיך נישט באזעצן דא נעבן אונז." האט די יונגסטע קאטשקע צוגעלייגט. בליץ שנעל איז די ביסל אלטע ברויט וועלכע עטליכע טוריסטן האבן זיי צוגעווארפן, באהאלטן געווארן אונטער א הויפן שטיינדלעך. דאן האבן זיי זיך צושפרייט ארום אלע עקן פונעם

קליינעם אינזל - ווען יעדע איינע היט אז די שמוציגע קאטשקעס זאלן נישט באקומען קיין איינטירט צו זייער מלוכה.

"מיר וועלן נישט צולאזן אז זיי זאלן זיך דא באזעצן, ניין!" האט די עלטסטע שוועסטער קאטשקע געשמיפט. "נישט נעבן אונז."

די ברוינע קאטשקעס זענען שוין געווען ממש ביים ברעג פונעם אינזל ווען זיי האבן אויפגעכאפט וואס דא גייט פאר. די ווייסע קאטשקעלעך לאזן זיי נישט ארויף צוליב זייער ברוינע קאליר! האבן זיי נאך קיינמאל נישט געזען קיין ברוינע קאטשקעלעך?

דער ברוינער טאטע קאטשקע האט זיך אויסגעדרייט צו זיין פאמיליע. "לאמיר גיין זוכן אן אנדערע ווינקל וואו זיך צו באזעצן פארן ווינטער. עס זענען נאך דא גענוג ליידיגע אינזלען אין דעם געגנט. עס לוינט זיך נישט צו קריגן מיט זיי."

אזוי, אן אווארט, האבן די קינדערליך נאכגעפאלגט זייער טאטן, וועלכע האט אנגענומען דעם פארקערטן ריכטונג.

א לאנגע צייט זענען זיי געשווימען אויף די רואיגע וואסערן ביז זיי האבן באמערקט א קליינע גרינע פינטעלע, וועלכע האט זיך פארגרעסערט מיט יעדע פארבייגייענדע מינוט.

"אה! א הערליך שטיקל לאנד האט זיך באוויזן פאר די אויסגעמאטערטע קאטשקעלעך. גרינע בלעטער און קאלירפולע בלומעלעך האבן פארכאפט די אויגן.

"דאס איז אן אויסגעצייכנטע ארט זיך צו באזעצן." האט באשטימט דער טאטע. מיט הילכיגע קוואקערייערן זענען די קינדערליך ארויפגעשפרינגען אויף די ווייכע גראז. אה, א מחי'! דא איז זיס אוןווארעם, ווייט אוועק פון די שלעכטע עגא'איסטישע ווייסע קאטשקעס." האט די מאמע געזאגט, גלעטנ'דיג אירע צארטע קינדערליך.

"נאך א מזל אז די ווייסע קאטשקעלעך האבן אונז נישט

ארויפגעלאזט אויף זייער אינזל. זיי האבן נישט קיין אהנונג אז אפאר מינוט אוועק פון זיי געפינט זיך אזא וואונדערבארע ארט. הא הא הא..." האבן זיי געלאכט, קייענדיג די ווילדע גראזן. "ווי גוט!"

מיטאמאל, האבן זיי באמערקט א גרין-ברוינעליך געזיכט מיט א טיפע מויל און שפיציגע ציינער שטעקט זיך ארויס פון וואסער.

"גיבט זיך אכטונג! א מחנה ווייסע קאטשקעס זענען אויפן וועג אהער!" האט דער עלטערער געברומט. ער איז צוריק איינגעזינקען אין וואסער, לאזנדיג די ברוינע קאטשקעס פאראלאזירט פון שרעק.

וואס? די ווייסע קאטשקעס קומען אהער? וואס גייט דא פאר? די יונגע קאטשקעלעך האבן אנגעהויבן צו אנטלויפן טיפער אריין אינעם אינזל. זיי זענען געלאפן, נישט וואוסענדיג אליין פון וואס זיי האבן מורא. די צוויי ווערטער "ווייסע קאטשקעס" איז געווען גענוג זיי אפצושרעקן.

דער טאטע איז צוגעגאנגען נאנט צום וואסער, אפווארטנדיג די ווייסע קאטשקעס וועלכע האבן זיך געהאלטן אין איין דערנענטערן. "טאטע, לאז זיי נישט ארויף! מיר דארפן זיי ווייזן!" האבן די קינדערליך געשריגן. א פייער פון נקמה האט געברענט אויף זיי.

אבער דער טאטע האט זיך נישט וואוסענדיג געמאכט. "לאמיר קודם הערן וואס זיי האבן צו זאגן, און דערנאך וועלן מיר זעהן." ער האט באמערקט די הילפסלאזע מינעס אויף זייערע פנים'ער און האט באשלאסן אז עס לוינט זיך נישט אנצוהייבן א פרישע קריג מיט די ווייסע קאטשקעס.

"העי ברוינע קאטשקע!" האט זיך די ווייסע מאמע קאטשקע געבעטן מיט טרערן אין די אויגן. "א גרופע מענטשן זענען פלוצלונג געקומען מיט א גרויסע שיף און זיי האבן אונז אוועקגעטריבן פון אונזער היים אינזל מיט לאנגע שטעקנס. זיי האבן צוגענומען אונזער פלאץ!"

"יעצט זוכט איר א צווייטן ארט..." האט די ברוינע טאטע קאטשקע פארענדיגט. "יא, דא וועט זיין אייער ווארעמע היים!"

די שפיציגע ציינער פונעם עלטערער האבן זיך ווידער ארויסגעשטעקט פון וואסער, דערשרעקנדיג די ווייסע קאטשקעלעך וועלכע האבן זיך דערווייל באקוועם געמאכט אין דעם באוואקסענעם אינזל.

"ווייסע קאטשקעס!" האט ער געזאגט מיט זיין הייזעריגע קול. "קוקט נאר אויף די גוטע מידות פון אייערע ברוינע קוזינעס. נישט גענוג וואס איר האט זיך געוואגט זיי צו פארשיקן פון אייער ערשטע ארט, האבן זיי אייך ארויפגעלאזט אן קיין שום פראבלעם. וואו איז אייער הכרת הטוב? לאמיר הערן א גרויסע יישר כח!"

"יישר כח!" האבן אלע ווייסע קאטשקעלעך צוזאמען אויסגעשריגן.

"און... אנטשולדיגטס פארן זיין אזוי עגא'איסטיש. מיר וועלן זיך לערנען פון אייך וויאזוי זיך צו פירן מיט אנדערע," האט די ווייסע מאמע קאטשקע געזאגט, אראפלאזנדיג די אויגן פאר בושה.

"און יעצט..." דער ברוינער טאטע קאטשקע האט זיך אויפגעשטעלט אויף אן אפגעהאקטע שטאם און האט אויסגעשפרייט זיינע פליגלען. "זענט איר גרייט? לאמיר פראווען אונזער ערשטע מאלצייט אויף דעם שיינעם אינזל."

ארום די זייגער
פינעף אזייגער נאכמיטאג.
עס לוינט זיך נישט אויפצורעגן.
ת. פישמאן

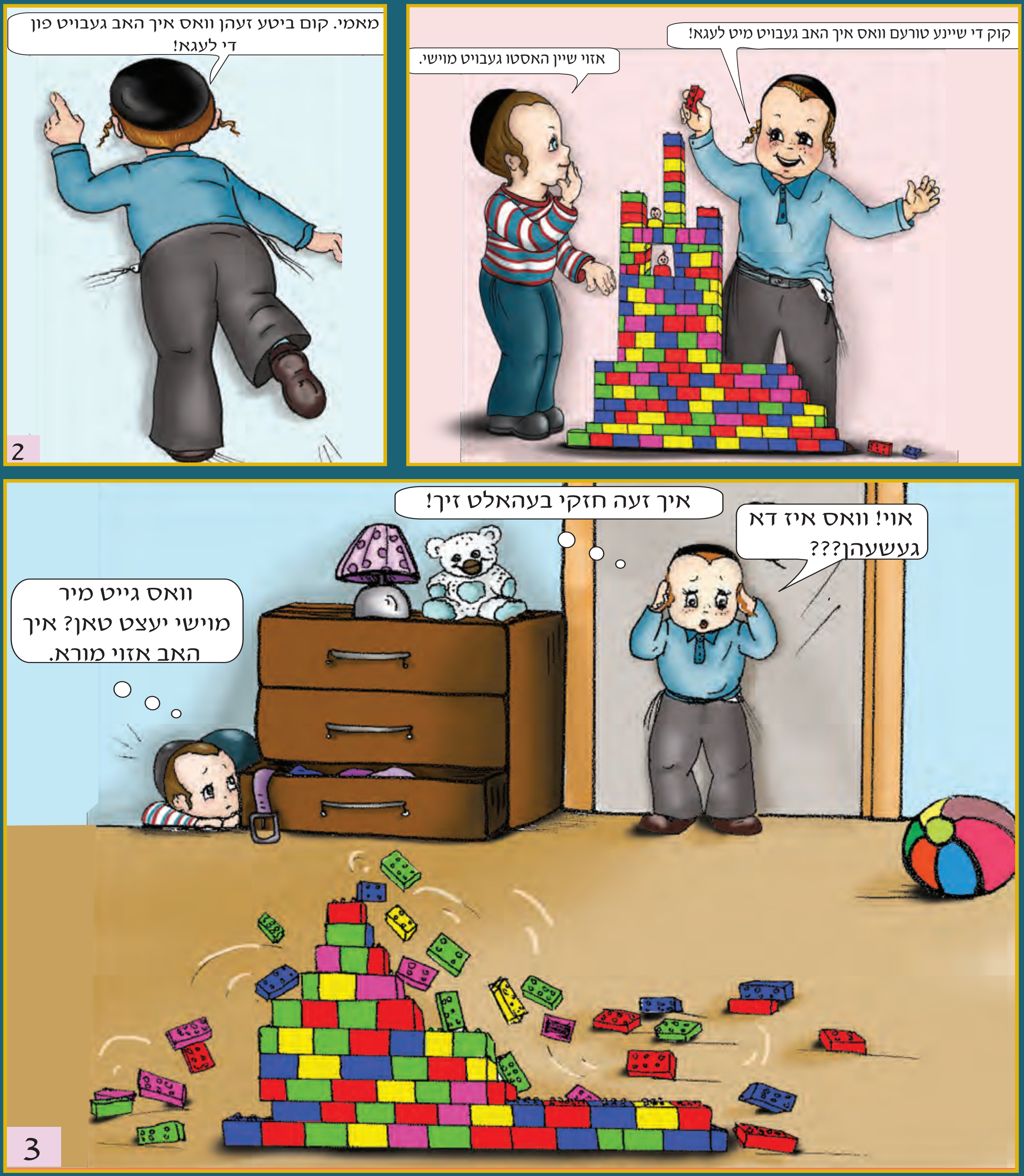
קוק די שיינע טורעם וואס איך האב געבויט מיט לעגא!
אזוי שיין האסטו געבויט מוישי.
מאמי. קום ביטע זעהן וואס איך האב געבויט פון די לעגא!
2
אוי! וואס איז דא געשעהן???
איך זעה חזקי בעהאלט זיך!
וואס גייט מיר מוישי יעצט טאן? איך האב אזוי מורא.
3

איך וויל מיך יעצט זייער אויפרעגן אויף חזקי! אבער צו
לוינט זיך עס מיר?. אויב איך וועל שרייען אויף אים וועט חזקי
צוריק שרייען. מאמי וועט האבן צער און אויך דער אייבישטער!
איך וועל אפשטופן
די כעס אויף נאך א
האלבע שעה...
4
מוישי גייט נעמען א פען פון זיין לעדל.
פלוצלונג! זעהט ער דארט א צוקנייטשטע צעטל און א רויטע קענדי.
אינטערעסאנט,
וואס איז דאס?
5
מוישי זעהט אז עס איז
שוין אריבער א האלבע
שטונדע, אבער ער איז שוין
בכלל נישט אויפגערעגט.
ער איז פרייליך.
צו מיין בעסטער ברודער
מוישי.
עס הארט מיר אזוי
שטארק אז איך האב צו
-ווארפן דיין שיינע טורעם.
איך בעט דיר זיי מיר מוחל.
און געב דיר אוועק די
קענדי וואס איך האב היינט
באקומען אין חיידר.
איך האב דיר זייער ליב.
חזקי
6

SALE EXTENDED till Dec. 31!
Light Up the Nights With Savings.
Loads of Colors
Brand Name Bonded Leather
$649 Reg. $749
Genuine Leather $979 Reg $1049
Brand Name Bonded Leather Reclining
$579 Reg. $679
Available in 2 Colors
Brand Name Genuine Leather, Reclining
$799 Reg. $899
Available in 3 Colors
Brand Name Bonded Leather
$399 Reg. $479
Geniune Leather 48" Sleeper, Mattress Size 30"
$799 Reg $1299
Available in 2 Colors
Brand Name Fabric
$249 Reg. $299
C.A. Goldman | Binah
Brand Name Bonded Leather
$279 Reg. $349
$75 off Any Dinette Set**
$100 off Any Mattress Set***
Not Sure What to Get?
10% off
All Gift Certificates*****
$100 off Any Childrens Room Set****
*Over $499 **Over $949 Exc. Fabric & Plastic ***Min. of $699
****Min. 5 pcs. *****Up to $100. May not be used on Sale Items
FREE
FREE MENORAH STAND with every purchase*
INTERIOR DESIGNER ON PREMISES
By appointment only
S&S
FINE FURNITURE DISCOUNTERS
DINETTES | SOFAS | SECTIONALS | RECLINERS | CHILDRENS ROOMS
WALL UNITS | MATTRESSES | BEDROOMS | DINING ROOMS
306 PENN STREET BROOKLYN NY 11211
TEL.718.963.1466 OUT OF NY 1800.563.SALE
Selection | Service | Value | Knowledge